

**ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS
TARYBOS
2024 METŲ
VEIKLOS ATASKAITA**

VILNIUS

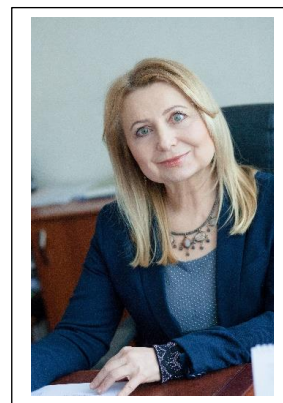
Turinys

Turinys

Ižanginis vadovo žodis	3
1. Etninės kultūros globos taryba, veiklos kryptys ir uždaviniai	4
2. Tarybos 2024 m. veiklos plano įgyvendinimas.....	7
2.1. Etninės kultūros integravimas į kultūros politiką reglamentuojančius ir kitus teisės aktus	7
2.2. Etnografinių regionų globa.....	10
2.3. Etninės kultūros plėtra savivaldybėse	16
2.4. Etninės kultūros ugdymo plėtra.....	19
2.5. Su etninės kultūros plėtra susiję atmintini metai ir datos	25
2.6. Nematerialaus etnokultūrinio paveldo globa.....	29
2.7. Etninė kultūra ir turizmas	31
2.8. Etninės kultūros ir jos puoselėtojų prestižo visuomenėje kėlimas	32
2.9. Etninės kultūros sklaida viešosiose erdvėse ir žiniasklaidoje	36
2.10. Lietuvių etninės kultūros globa bei plėtra užsienyje	38
3. Tarybos 2024 metų veiklos rezultatų apibendrinimas	42
3.1. Tarybos ir regioninių tarybų posėdžiai, darbo grupių posėdžiai	42
3.2. Tarybos parengti teisės aktai	44
3.3. Tarybos siūlymai dėl teisės aktų projektų tobulinimo.....	44
3.4. Kiti Tarybos siūlymai	45
3.5. Apklaustos, sąvadai, tyrimai.....	46
3.6. Tarybos surengti ar inicijuoti renginiai	47
3.7. Padėkos ir diplomai	49
4. Tarybos strateginio veiklos plano 2024 m. įgyvendinimo rodikliai	50
5. Institucijos valdymas	52

Ižanginis vadovo žodis

Etninės kultūros globos taryba (toliau – Taryba, EKG) pasižymi itin plačiu atstovavimo lauku, ją sudaro deleguoti nariai iš įvairių etninės kultūros srityje veikiančių institucijų ir organizacijų (mokslo institutų, aukštųjų mokyklų, kultūros ir švietimo įstaigų, asociacijų). Dar įvairesnis atstovavimas būdingas EKG padaliniais etnografiniuose regionuose – regioninėms etninės kultūros globos taryboms, į kurias savo atstovus deleguoja visos atitinkamo regiono savivaldybės, kultūros ir švietimo įstaigos, aukštosios mokyklos, saugomų teritorijų direkcijos, bendruomenės ir kitos nevyriausybinės organizacijos.

Toks platus atstovavimas reikalingas todėl, kad etninė kultūra siejasi su įvairiomis valstybės politikos kryptimis – ne tik kultūros, bet ir švietimo, mokslo, nacionalinio saugumo, regioninės politikos, aplinkosaugos, turizmo plėtros, užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo ir kitomis kryptimis.

Pastarieji metai, paženklininti Ukrainos pasipriešinimu Rusijos agresijai ir augančiomis grėsmėmis Lietuvos saugumui, skatina aiškiau suvokti Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo preambulės pagrindumą: „<...> *Etninė kultūra yra tautos būties, išlikimo ir tvirtumo esmė, <...> tik savo etnine kultūra besiremianti tauta gali palaikyti savo visuomenės narių pilietinį brandumą, dalyvauti pasaulio civilizacijoje kaip lygiavertė partnerė, išlaikyti tokiai partnerystei ir bendradarbiavimui būtiną orumą, savarankiškumą ir savitumą <...>*“. Tvirtybės ir jėgų kovoti už savo šalį teikia ne kas kita, o būtent stipri tautinė savimonė, meilė savo kraštui, papročiams ir kitoms paveldėtoms vertybėms. Ne kartą kovoję už savo krašto nepriklausomybę, lietuviai nuo seno suvokė šių vertybių perdavimo iš kartos į kartą svarbą – ypač tuomet, kai išskildavo grėsmė jas prarasti.

Taryba, siekdama tautinių-patriotinių nuostatų sklaidos, 2024 metais ypač daug dėmesio skyrė kultūros politikos ir kitų su etnine kultūra sąsajų turinčių teisės aktų rengimui, etnokultūrinio ugdymo plėtrai, pedagogų kompetencijų etninės kultūros srityje kėlimui, tęsė etninės kultūros būklės atskirose Lietuvos savivaldybėse stebėseną bei vertino atliktų apklausų duomenis, siekė etnografinių regionų reikšmės stiprinimo, nagrinėjo etninės kultūros veiklų finansavimo, užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo ir kitus klausimus.

Konstatuodama kai kuriose su etninės kultūros plėtra susijusiose srityse susidariusią itin kritišką padėtį ir pasigesdama strateginių sprendimų, galinčių užtikrinti svarią ir nuolatinę valstybės pagalbą, **Taryba siūlo Seimui imtis veiksmų siekiant nacionalinio susitarimo svarbiausiais etninės kultūros plėtros klausimais**: dėl etninės kultūros integravimo į kultūros politiką, regioninę politiką ir kitas sritis (įgyvendinant kultūros horizontalumo principą); dėl etninės kultūros ugdymo užtikrinimo; dėl etninės kultūros specialistų ir pedagogų rengimo; dėl lituanistikos prioriteto realaus užtikrinimo mokslo ir studijų srityse. Šiems klausimams, tiesiogiai susijusiems su tautinių-patriotinių nuostatų sklaida Lietuvoje ir „minkštąja“ kultūros galia siekiant užtikrinti mūsų valstybės nacionalinį saugumą, spręsti, būtini ryžtingi veiksmai ir politinė valia.

1. Etninės kultūros globos taryba, veiklos kryptys ir uždaviniai

Tarybos paskirtis – atlikti Seimo ir Vyriausybės eksperto bei patarėjo misiją sprendžiant strateginius etninės kultūros valstybinės globos ir politikos formavimo bei nematerialaus kultūros paveldo apsaugos klausimus, užtikrinti Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisės sistemoje įtvirtintos etninės kultūros valstybinės globos įgyvendinimo priežiūrą, skatinti etninės kultūros plėtrą.

Tarybos veiklą reglamentuoja Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas ir Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 8 d. nutarimas Nr. XII-2765 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. lapkričio 2 d. nutarimo Nr. IX-2532 „Etninės kultūros globos tarybos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Tarybos nuostatai).

Tarybą sudaro 21 narys, kuriuos Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo ir Tarybos nuostatų nustatyta tvarka skiria ir atšaukia Lietuvos Respublikos Seimas (Seimo Kultūros komiteto teikimu). Į Tarybą narius deleguoja su etninės kultūros globa ir plėtra tiesiogiai susijusios institucijos ir organizacijos, teikdamos po vieną narį, turintį ne mažesnę kaip 3 metų patirtį etninės kultūros srityje: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (LLTI), Lietuvos istorijos institutas (LII), Lietuvos tautodailininkų sąjunga (LTS), Lietuvių etninės kultūros draugija (LEKD), Lietuvos kraštotyros draugija (LKD), Lietuvos ramuvų sąjunga (LRS), Lietuvių katalikų mokslo akademija (LKMA), Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga (LEKUS), Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA), Klaipėdos universitetas (KU), Šiaulių universitetas (ŠU), Vytauto Didžiojo universitetas (VDU), Lietuvos liaudies buities muziejus (LLBM, dabar – Lietuvos etnografijos muziejus), Lietuvos nacionalinis kultūros centras (LNKC), Vilniaus etninės kultūros centras (VEKC), Kauno tautinės kultūros centras (KTKC) ir EKG T padaliniai etnografiniuose regionuose – regioninės etninės kultūros globos tarybos (toliau – regioninės tarybos).

Ataskaitinio laikotarpio Tarybos personalinė sudėtis Seimo patvirtinta 2021 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. XIV-776 „Dėl Etninės kultūros globos tarybos sudėties“. 2024 m. Tarybą sudarė: Lina Leparskienė (LLTI), Žilvytis Šaknys (LII), Jonas Rudzinskas (LTS), Virginijus Kašinskas (LEKD), Olijardas Lukoševičius (LKD), Nijolė Balčiūnienė (LRS), Skaidrė Urbonienė (LKMA), Dalia Urbanavičienė (LEKUS), Rimantas Astrauskas (LMTA), Lina Petrošienė (KU), Angelė Kavaliauskienė (VUŠA), Dalia Senvaitytė (VDU), Gita Šapranaukaitė (LLBM), Loreta Sungailienė (LNKC), Sandra Daugirdienė (VEKC), Vaida Kasparavičienė (KTKC), Jonas Vaiškūnas (Aukštaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba), Virginijus Jocys (Žemaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba), Vilma Griškevičienė (Mažosios Lietuvos regioninė etninės kultūros globos taryba), Zigmąs Kalesinskas (Suvalkijos (Sūduvos) regioninė etninės kultūros globos taryba), Ona Drobelenė (Dzūkijos (Dainavos) regioninė etninės kultūros globos taryba). EKG T pirmininke ketverių metų kadencijai išrinkta Dalia Urbanavičienė, patvirtinta 2022 m. sausio 20 d. Seimo nutarimu Nr. XIV-927 „Dėl Etninės kultūros globos tarybos pirmininko patvirtinimo“. Tarybos pirmininko pavaduotoju Tarybos 2022 m. sausio 25 d. nutarimu Nr. TN-4 „Dėl Tarybos pirmininko pavaduotojo patvirtinimo“ patvirtintas Jonas Rudzinskas.

Lietuvos etnografiniuose regionuose veikia EKG T padaliniai – regioninės etninės kultūros globos tarybos, kurių paskirtis, remiantis Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu – padėti Tarybai spręsti strateginius etninės kultūros globos, plėtros ir politikos klausimus etnografiniuose regionuose. EKG T padaliniai etnografiniuose regionuose yra penki:

- Aukštaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Aukštaitijos regioninė taryba),

- Dzūkijos (Dainavos) regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba),
- Mažosios Lietuvos regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Mažosios Lietuvos regioninė taryba),
- Suvalkijos (Sūduvos) regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Suvalkijos (Sūduvos) regioninė taryba),
- Žemaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Žemaitijos regioninė taryba).

2024-ieji buvo antrieji šios regioninių tarybų kadencijos metai: Aukštaitijos regioninei tarybai vadovavo pirmininkas Jonas Vaiškūnas (jo pavaduotojai – Vilius Marma, Ala Beliajeva, Renata Budrienė ir Dalia Urbonienė); Dzūkijos (Dainavos) regioninei tarybai – pirmininkas Marius Galinis (jo pavaduotojos – Aušra Plytninkaitė ir Neringa Rasiulienė); Mažosios Lietuvos regioninei tarybai – pirmininkė Asta Grušelionienė (jos pavaduotoja – Vilma Griškevičienė); Suvalkijos (Sūduvos) regioninei tarybai – pirmininkas Andrius Milinkevičius (jo pavaduotojos – Eglė Alenskaitė, Anastazija Sidarienė ir Irena Urbanavičienė); Žemaitijos regioninei tarybai – pirmininkas Virginijus Jocys (jo pavaduotojai – Juozas Pabrėža, Aldona Kuprelytė ir Rūta Vildžiūnienė). 2024 m. regionines tarybas sudarė atstovai iš 59 savivaldybių (be Vilniaus m.), 30 kultūros ir 9 švietimo įstaigų, 10 saugomų teritorijų, 2 universitetų, 27 nevyriausybinių organizacijų (tarp jų 4 kaimo bendruomenių). 2024 m. pabaigoje bendras regioninių tarybų narių skaičius – 151 asmuo.

1 pav. Bendro EKGK ir regioninių tarybų atstovų posėdžio Telšiuose dalyviai 2024 m. rugsėjo 13 d.

Tarybos **tikslas** – etninės kultūros valstybinės globos stiprinimas, tautinės savimonės išsaugojimas ir etninės kultūros tęstinumas bei lygiavertis Lietuvos dalyvavimas pasaulio tautų kultūriniame gyvenime.

Svarbiausi Tarybos **uždaviniai**:

- Patarti Seimui ir Vyriausybei etninės kultūros politikos ir strategijos formavimo, nematerialaus kultūros paveldo apsaugos klausimais, skatinti ir koordinuoti etninės kultūros plėtrą ir valstybinę globą.
- Teikti išvadas ir pasiūlymus valstybės institucijoms ir savivaldybėms etninės kultūros bei nematerialaus kultūros paveldo klausimais.
- Analizuoti etninės kultūros globos ir plėtros, nematerialaus kultūros paveldo apsaugos Lietuvoje būklę ir teikti išvadas Seimui, Vyriausybei ir visuomenei.
- Ugdyti visuomenės tautinę savimonę, propaguoti etninės kultūros, kaip svarbios visuomenei vertybės, sampratą.
- Dalyvauti įgyvendinant programinį ir konkursinį etninės kultūros plėtros ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos finansavimą.

Tarybos, kaip ekspertinės institucijos, **pagrindinės veiklos kryptys** apima šias sritis:

- etninės kultūros plėtrą ir integravimą į bendrąją kultūros politiką Lietuvoje,
- tautinės savimonės bei etninės kultūros gyvosios tradicijos tęstinumo užtikrinimą ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugą, etninės kultūros veiklos bendruomenėse plėtrą,
- etnokultūrinio ugdymo integravimą į švietimo sistemą,
- specialistų rengimo ir etnokultūrinių tyrimų (apimant nematerialaus kultūros paveldo apsaugos mokslinių tyrimų metodologijas) bazės stiprinimą,
- etninės kultūros sklaidos plėtojimą,
- etninės kultūros integravimą į kultūrinį turizmą,
- tradicinių amatų tęstinumą ir plėtrą,
- etnografinių regionų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Mažosios Lietuvos, Suvalkijos (Sūduvos) ir Žemaitijos – savitumo išsaugojimą,
- etninės kultūros puoselėjimą užsienio lietuvių bendruomenėse.

Taryba yra Lietuvos Respublikos Seimo įsteigta ir jam atskaitinga biudžetinė įstaiga, kuri savo veiklą vykdo įgyvendindama programą „Etninės kultūros valstybinė globa“ (Programos kodas – 01.001). Pagal Lietuvos Respublikos 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą (2023 m. gruodžio 5 d. Nr. XIV-2297) Tarybai 2024 metams patvirtinti valstybės biudžeto asignavimai sudarė 355 tūkst. Eur (iš jų darbo užmokesčiui – 298 tūkst. Eur).

2. Tarybos 2024 m. veiklos plano įgyvendinimas

Tarybos 2024 m. veiklos planas (patvirtintas Tarybos posėdyje 2024 m. sausio 16 d.) sudarytas vadovaujantis Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme įtvirtintomis pagrindinėmis Tarybos veiklos kryptimis. Toliau pateikiami svarbiausi darbai, kuriuos Taryba įgyvendino 2024 metais.

2.1. Etninės kultūros integravimas į kultūros politiką reglamentuojančius ir kitus teisės aktus

Tai yra viena iš svarbiausių Tarybos veiklos krypčių, apimanti siekius įtvirtinti etninės kultūros plėtrą kultūros ir kitų sričių politiką reglamentuojančiuose teisės aktuose, taip pat kultūros finansavimo modeliuose.

2.1.1. Siūlymai dėl Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto tobulinimo

Taryba aktyviai dalyvavo svarstant Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo (toliau – KPPĮ) projektus tiek Kultūros ministerijoje (toliau – KM, ministerija), tiek Seimo Kultūros komitete (toliau – Seimo KK). Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo KPPĮ projekto svarstymuose ministerijoje vasario 8 ir balandžio 3 d., o Seimo KK posėdžiuose – gegužės 17 d., birželio 5 ir 19 d. Šis klausimas buvo nagrinėjamas trijuose Tarybos posėdžiuose (balandžio 9 d., gegužės 14 d. ir birželio 11 d.), buvo pateikti du EKG T raštai.

Ministerijai pateiktame 2024 m. kovo 12 d. EKG T rašte Nr. S-124 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto“ atkreiptas dėmesys, kad projekte trūksta uždavinių puoselėti nacionalinę kultūrą, tautinę savimonę, užtikrinti kultūros paveldo (nematerialaus ir materialaus) išsaugojimą, nėra įvardyti kultūros politikos prioritetai. Taryba pasiūlė tokius kultūros politikos prioritetus: 1) nacionalinės kultūros plėtra ir tautinės tapatybės, regioninio ir vietos savitumo puoselėjimas; 2) Lietuvos įsipareigojimų dėl išitraukimo į įvairias kultūrinės tarptautines konvencijas ar kitas tarptautines sutartis įgyvendinimas; 3) dalyvavimas tarptautiniuose kultūros procesuose, Lietuvos kultūrinių pasiekimų sklaida; 4) Lietuvos visuomenės įtraukimo į kultūrinę veiklą, kultūros sklaidos ir edukacijos stiprinimas; 5) imigrantų integravimas į Lietuvos kultūrą, kultūrinio dialogo skatinimas; 6) užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimas ir įtrauktis į Lietuvos kultūros procesus didinimas. Taryba pastebėjo, kad KPPĮ projekte ne kartą paminėtas terminas *kultūros sritys*, tačiau trūksta šios sąvokos išaiškinimo, taip pat atkreipė dėmesį į ydingą *unikalumo* principo įvardijimą, nepakankamą dėmesį strateginiams klausimams dėl valstybės ir savivaldybių įsipareigojimų remti kultūrą, todėl pasiūlė KPPĮ projektą iš esmės tobulinti.

Seimo KK adresuotame 2024 m. gegužės 16 d. EKG T rašte Nr. S-167 „Dėl Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto Nr. XIVP-3654“ buvo pakartota nemažai ankstesnių Tarybos siūlymų dėl KPPĮ projekto tobulinimo, nes į daugumą jų KM nebuvo atsižvelgusi. Galiausiai Seimas atsižvelgė į kai kuriuos Tarybos siūlymus: pavirtintame KPPĮ variante atsirado daugiau dėmesio etnografiniams regionams (įtraukiant į kultūros politikos uždavinių sąrašą), o tarp kultūros politikos formavimo principų buvo įvardytas *savitumo* principas, pabrėžiantis kultūros politikos siekį „išsaugoti ir puoselėti unikalius Lietuvos nacionalinės kultūros aspektus, nulemtus Lietuvos kultūrinių, istorinių, geografinių, etninių, socialinių, religinių, politinių ir kitų aplinkybių“.

2.1.2. Siūlymai dėl Vietos savivaldos įstatymo keitimo

KM kartu su KPPĮ projektu parengė Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio pakeitimo Nr. 24-3057 projektą. Taryba jį išnagrinėjo 2024 m. kovo 12 d. posėdyje ir nutarė siūlyti keisti Vietos savivaldos įstatymo ne tik savarankiškas savivaldybių funkcijas nustatantį 6 straipsnį, bet ir 7 straipsnį dėl valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų, kadangi tai įgalintų savivaldybes realiai įtraukti į kultūros politikos įgyvendinimą. Pasiūlyta į Vietos savivaldos įstatyme išvardytų valstybės deleguotų savivaldybėms funkcijų sąrašą įtraukti naują funkciją – „nacionalinės kultūros plėtros, kultūros paveldo (materialaus ir nematerialaus) apsaugos, etninės kultūros, etnografinių regionų ir vietos tradicijų globos, tradicinių amatų plėtros įgyvendinimą“. Taip pat Taryba nutarė siūlyti pakoreguoti KM projekte keičiamo Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 13 punkto formuluotę.

Taryba šiuos siūlymus pateikė Kultūros ministerijai 2024 m. kovo 12 d. raštu Nr. S-125 „Dėl Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projekto“, tačiau KM atsižvelgė tik į Tarybos siūlymą dėl Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 13 punkto formuluotės tobulinimo. Analogišką siūlymą dėl Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio pakeitimo Taryba pateikė Seimo Kultūros komitetui 2024 m. gegužės 16 d. raštu Nr. S-168 „Dėl Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projekto“. Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė šiuo klausimu pasisakė Seimo KK bei Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetų posėdžiuose (gegužės 17 d., birželio 5 ir 19 d.), tačiau Tarybos siūlymas dėl Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio pakeitimo buvo atmestas.

2.1.3. Siūlymai dėl Regioninės plėtros įstatymo keitimo

Seimo Kultūros komitetas, atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos siūlymus, parengė Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo Nr. VIII-1889 23 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – RPI) projektą, kuriuo siekta į regioninę politiką įtraukti kultūrinių problemų sprendimą atsižvelgiant į tai, kad priimtas Kultūros politikos pagrindų įstatymas numato kultūros horizontalumo principo taikymą regionų plėtros srityje. Tuo tikslu RPI projektu siekta nustatyti, kad į regionų plėtros tarybų kolegijų partnerių grupę būtų įtraukti atitinkamo regiono Regioninės kultūros tarybos atstovai (turint omenyje Lietuvos kultūros tarybos (toliau – LKT) sudaromas apskričių regionines kultūros tarybas, vertinančias LKT programai „Tolygi kultūrinė raida“ teikiamus projektus).

EKGT ekspertai ne kartą yra svarstę, kad Regioninės plėtros įstatyme labai trūksta dėmesio kultūrai ir etnografiniams regionams. Įvertinusi RPI projektą, Taryba 2024 m. rugsėjo 23 d. raštu Nr. SN-208 „Dėl Lietuvos Respublikos Regioninės plėtros įstatymo Nr. VIII-1889 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto papildymo“ pateikė siūlymą Seimo KK papildyti projektą ir nustatyti EKGT regioninių padalinių (Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos regioninių tarybų) atstovų įtraukimą į regionų plėtros tarybų kolegijų partnerių grupę. Šis siūlymas grindžiamas tuo, kad KPPĮ 3 straipsnio 2 dalyje tarp kultūros politikos pagrindinių uždavinių yra nustatytas uždavinys „skatinti kultūros įvairovę, puoselėti Lietuvos etnografinių regionų (Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos) kultūrinį savitumą“, EKGT regioninės tarybos yra įtvirtintos Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu, jų vaidmuo labai svarbus sprendžiant kultūros klausimus etnografiniuose regionuose.

Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė rugsėjo 25 d. dalyvavo Seimo KK posėdyje, kuriame buvo vienbalsiai pritarta EKGT siūlymui. Visgi Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto posėdyje buvo nepritarta visam RPI projektui (dėl neaiškaus LKT regioninių tarybų statuso), galiausiai Seimas nutarė jį grąžinti iniciatoriams tobulinti.

2024 m. spalio 8 d. EKGT posėdyje nutarta išsamiau panagrinėti RPI ir parengti daugiau

esminių siūlymų dėl jo keitimo, kurie padėtų šiame įstatyme įtvirtinti didesnę dėmesį etnografiniams regionams ir kultūrai, apimant ir etninę kultūrą (pvz., nuostatas dėl nacionalinės regioninės politikos tikslo ir jo įgyvendinimo uždavinių, regioninių plėtros tarybų sudėties ir kt.). Konkrečius EKG T siūlymus dėl RPI tobulinimo suplanuota pateikti 2025 metais.

2.1.4. Siūlymai dėl konkursinio etninės kultūros finansavimo modelio tobulinimo

Konstatuodama vis blogėjančią etninės kultūros projektų rėmimo Lietuvos kultūros tarybos (toliau – LKT) administruojamomis lėšomis padėtį, Taryba 2024 m. sausio 16 d. posėdyje svarstė šį klausimą, rengdama siūlymus dėl projektų finansavimo 2025 metais. Atkreiptas dėmesys, kad per pastaruosius kelerius metus labai sumažėjo paremtų etnokultūrinių projektų skaičius (2016 m. paramą gavo 167 projektai, o 2023 m. – tik 35 projektai); vis didesnė programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ (toliau – EK ir NKP programa) lėšų dalis skiriama įvairiems festivaliams, kai sumažėjo etnokultūrinių festivalių rėmimas per kitas programas – „Mėgėjų meno renginių finansavimas“ ir „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“. Taip pat EKG T nariai priminė nepagrįstą apribojimą regionams, nes paraiškas teikti į EK ir NKP programą gali tik juridiniai asmenys iš Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos (kita vertus, į galimų pareiškėjų sąrašą įtraukiami juridiniai asmenys iš kitų ES ar Europos ekonominės erdvės valstybių), kai pripažintų NKP vertybių puoselėjimo veiklos turėtų būti remiamos nacionaliniu lygmeniu, kadangi jos negauna pakankamos paramos per regionams skirtą „Tolygios kultūros raidos“ programą. Taryba nutarė pakartoti ankstesnius savo siūlymus: 1) sukurti etnokultūriniais festivaliams skirtą naują programą „Strateginis etninės kultūros renginių finansavimas“ (skiriant ne mažiau kaip 250 tūkst. Eur); 2) leisti į EK ir NKP programą paraiškas teikti juridiniams asmenims iš visos Lietuvos, išbraukiant pareiškėjus iš kitų ES ar Europos ekonominės erdvės valstybių; 3) didinti EK ir NKP programos finansavimą bent iki 500 tūkst. Eur; 4) keisti kai kurių LKT programų vertinimo kriterijus ir prioritetus.

Šiuos siūlymus Taryba pateikė LKT 2024 m. sausio 30 d. raštu Nr. S-30 „Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairių“, prašydama sudaryti galimybę juos aptarti bendrame EKG T ir LKT atstovų susitikime. Vasario 27 d. įvyko EKG T ir LKT atstovų nuotolinis pasitarimas dėl EKG T pateiktų siūlymų, tačiau jo metu LKT atstovai visus Tarybos siūlymus atmetė.

2024 m. gegužės 14 d. Tarybos posėdyje pakartotinai svarstyta LKT skiriamų lėšų etnokultūriniais projektams klausimas. Nutarta ateityje vėl pakartoti minėtus EKG T siūlymus, nes į juos neatsižvelgta Kultūros ministerijos patvirtintose Lietuvos kultūros tarybos administruojamų lėšų skyrimo gairėse dėl 2025 m. projektų finansavimo.

2.1.5. Siūlymai tobulinti Tautinio paveldo produktų įstatymo keitimo projektą

2024 metų pradžioje Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM) parengė Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymo (toliau – TPP įstatymas) naujos redakcijos projektą, nes galiojančiame TPP įstatyme buvo numatyta baigtinė tautinio paveldo produktų sertifikavimo data (iki 2025 m. gruodžio 31 d.), taip pat prirėikė aiškiau apibrėžti tradicinių amatų centrų reglamentavimą, keisti kitas įstatymo nuostatas.

Taryba 2024 m. vasario 20 d. posėdyje sudarė EKG T nuolatinę Tautinio paveldo produktų darbo grupę (toliau – TPP darbo grupę) išvadoms ir siūlymams dėl keičiamo TPP įstatymo nuostatų parengti, kitiems su tautinio paveldo produktais susijusiems klausimams nagrinėti. Kovo 12 d. TPP darbo grupė posėdyje svarstė TPP įstatymo projektą ir pateikė savo siūlymus, kuriuos Taryba savo posėdyje patvirtino tą pačią kovo 12 dieną. Taryba 2024 m. kovo 13 d. raštu Nr. S-126 „Dėl

Lietuvos Respublikos Tautinio paveldo produktų įstatymo Nr. X-1207 pakeitimo įstatymo projekto“ pateikė savo išvadas bei pasiūlymus ministerijai: dėl kai kurių ŽŪM funkcijų perdavimo Žemės ūkio agentūrai prie ŽŪM; dėl Tradicinių amatų centrų steigimo ir veiklos reglamentavimo; dėl TPP kategorijų apibrėžties; dėl Tautinio paveldo ekspertų komisijos veiklos reglamentavimo; dėl valstybės stipendijų tradicinių amatų meistrams, tradiciniams amatininkams ir tradicinio amato pameistriams (nepritarė nuostatai atsisakyti šių stipendijų); dėl TPP tarybos (nepritarė nuostatai ją naikinti).

Birželio 7 d. įvyko nuotolinis ŽŪM ir EKG T atstovų pasitarimas dėl Tarybos siūlymų tobulinti TPP įstatymo naujos redakcijos projektą (dalyvavo pirmininkė D. Urbanavičienė ir vyr. specialistė Violeta Dubnikienė, atsakinga už TPP klausimus), kurio metu buvo suderintos nuostatos dėl TPP įstatymo projekto ir aptartas tolimesnis bendradarbiavimas siekiant TPP įstatymo įgyvendinimo.

Liepos 8 d. Taryba gavo derinimui atnaujintą TPP įstatymo projekto paketą Nr. 24-2972(2). Taryba jį išnagrinėjo ir 2024 m. liepos 22 d. EKG T raštu Nr. S-188 pateikė ŽŪM pastabas bei siūlymus dėl TPP įstatymo projekto. Naujos redakcijos Tautinio paveldo produktų įstatymas Seime priimtas 2024 m. lapkričio 12 d.

2.2. Etnografinių regionų globa

Tarybos viena iš pagrindinių veiklos kryptių (pagal Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymą) – Lietuvos etnografinių regionų (Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos) savitumo išsaugojimas. Taryba vienintelė iš Seimui atskaitingų ekspertinių institucijų turi šiuose etnografiniuose regionuose savo padalinius. 2024 metais Taryba daugiausia dėmesio skyrė etnografinių regionų heraldikos ir kitiems etnoregioninės tapatybės puoselėjimo klausimams.

2.2.1. Siūlymai dėl etnografinių regionų heraldikos įteisinimo

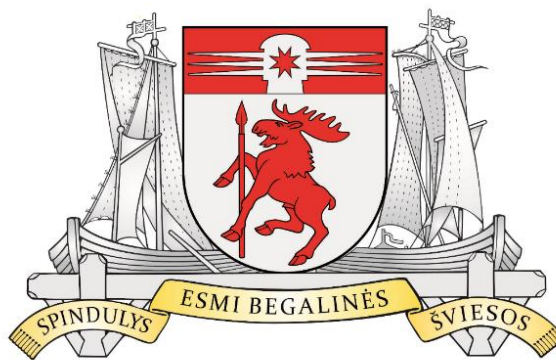
2024 metais Taryba toliau kryptingai siekė, kad būtų patvirtinta visų Lietuvos etnografinių regionų heraldika, skirdama daug dėmesio tiek bendriesiems etnografinių regionų heraldikos kūrimo principams, tiek atskirų etnografinių regionų heraldikos kūrimo klausimams.

Mažosios Lietuvos heraldika. Tęsdama ankstesnių metų susitarimus su Lietuvos heraldikos komisija (toliau – LHK), Taryba 2023 m. spalio 11 d. raštu Nr. S-188 kartu su Šilutės rajono savivaldybe ir Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos taryba pateikė prašymą LHK sukurti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo ir vėliavos projektus (darbus atlikti apsiėmė dailininkas Arvydas Každailis, o apmokėjimą už juos garantavo Šilutės rajono savivaldybė).

Dailininko A. Každailio sukurti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos projektų variantai 2024 m. buvo svarstomi EKG T neeiliniuose posėdžiuose (kovo 26 d. ir liepos 9 d.), EKG T Mažosios Lietuvos regioninės tarybos ir jos sudarytos darbo grupės posėdžiuose (sausio 9, 11, vasario 9, 13, 29, kovo 18, balandžio 15, gegužės 25, birželio 2 ir liepos 8 d.), LHK posėdžiuose (sausio 11, vasario 1, balandžio 11 ir 18, gegužės 2 d.). Savo pritarimą A. Každailio sukurtiems regiono heraldikos projektams EKG T pateikė 2024 m. kovo 27 d. raštu Nr. S-132 „Dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos“, o EKG T Mažosios Lietuvos regioninė taryba – 2024 m. balandžio 5 d. raštu Nr. S-134 „Dėl Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldikos maketų patvirtinimo“.

Galiausiai 2024 m. liepos 8 d. Prezidento dekretu Nr. 1K-1676 „Dėl Mažosios Lietuvos didžiojo ir mažojo herbų patvirtinimo“ buvo patvirtinta Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldika.

Taryba 2024 m. liepos 9 d. posėdyje aptarė su LHK suderintus Mažosios Lietuvos etnografinio regiono reprezentacinės ir lauko vėliavų etalonų projektus. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymo 2 straipsnio 15 dalimi, Taryba 2024 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. TN-17 „Dėl Mažosios Lietuvos etnografinio regiono herbinių vėliavų patvirtinimo“ patvirtino Mažosios Lietuvos etnografinio regiono reprezentacinę ir lauko vėliavas.

2–5 pav. Mažosios Lietuvos regiono heraldika (mažasis ir didysis herbai, reprezentacinės ir lauko vėliavos)

2024 m. liepos 12 d. Lietuvos Respublikos Prezidento inauguracijos iškilmėse pirmą kartą dalyvavo Mažosios Lietuvos regiono vėliavnešiai su etnografinio Mažosios Lietuvos regiono vėliava.

Lapkričio 27 d. Šilutėje vyko iškilmingas renginys, kurio metu pirmą kartą regiono bendruomenei buvo išsamiai pristatyta etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldika (renginį organizavo EKG T ir Mažosios Lietuvos regioninė taryba bei Šilutės rajono savivaldybė). Renginyje dalyvavo visų regiono savivaldybių merai ir kiti atstovai, EKG T regioninių tarybų nariai, kiti garbūs svečiai, Šilutės Vydūno gimnazijos mokiniai. Šilutės r. savivaldybės meras Vytautas Laurinaitis ir EKG T pirmininkė Dalia Urbanavičienė regiono savivaldybių merams įteikė vėliavas ir heraldikos maketus bei padėjo dailininkui Arvydui Každaliui, Mažosios Lietuvos regioninės tarybos heraldikos kūrimo darbo grupės pirmininkei Vilmai Mišeikytei-Griškevičiai ir kitiems darbo grupės nariams. Šilutės evangelikų liuteronų kunigas Remigijus Šemeklis malda suteikė palaiminimą. Pranešimą apie Mažąją Lietuvą ir jos heraldiką skaitė Klaipėdos universiteto docentė dr. Silva Pocytė, sveikinimo žodį tarė lietuvininkų bendrijos „Mažoji Lietuva“ pirmininkė

Rasa Šimkutė. Meninę programą pristatė Jonas Tilvikas ir Virgina Asnauskienė, Mažosios Lietuvos dainas atliko folkloro ansambliai „Giedružė“ (Nida) ir „Aušrinė“ (Juodkrantė).

6 pav. Mažosios Lietuvos heraldikai skirtame renginyje Šilutėje dalyviai

7 pav. Mažosios Lietuvos savivaldybių merai ir EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikai skirtame renginyje Šilutėje 2024 m. lapkričio 27 d.

Žemaitijos heraldika. 2024 m. Žemaitijos heraldikos klausimai buvo svarstyti EKG T Žemaitijos regioninės tarybos trijuose posėdžiuose (balandžio 25, birželio 10 ir lapkričio 20 d.), EKG T dviejuose posėdžiuose (gegužės 14 ir birželio 11 d.).

Taryba 2024 m. gegužės 14 d. posėdyje svarstė Žemaičių kultūros draugijos (toliau – ŽKD) atstovų pareiškimą, padarytą per EKG T Žemaitijos regioninės tarybos posėdį (balandžio 25 d.), kad žemaičiai siekia patvirtinti heraldiką Žemaitijos ne kaip etnografinio regiono, o kaip istorinės žemės. Atkreipus dėmesį, kad teisės aktuose apibrėžiamas tik etnografinių regionų heraldikos reglamentavimas, nutarta kreiptis į LHK dėl išaiškinimo. Taryba 2024 m. gegužės 28 d. raštu Nr. S-170 „Dėl Žemaitijos etnografinio regiono heraldikos“ kreipėsi į LHK prašydama patikslinti,

kokio konkrečiai Žemaitijos regiono – etnografinio ar istorinio – buvo parengti heraldikos projektai, kuriems LHK pritarė 1994 ir 1999 m.; taip pat paklausta dėl galimybės minėtus su LHK suderintus projektus teikti tvirtinti Lietuvos Respublikos Prezidentui, ar reikėtų juos tobulinti.

Šie klausimai birželio 6 d. buvo aptarti LHK nuotoliniame posėdyje, kurio metu LHK atsakė, kad galima kurti tik etnografinio regiono heraldiką, nes nėra jokių teisinių pagrindų kurti istorinio regiono heraldiką. Atsižvelgiant į tai, kad per porą dešimtmečių pasikeitė reikalavimai kuriamai heraldikai, būtina tobulinti 1994 ir 1999 m. sukurtus Žemaitijos heraldikos projektus pasitelkus kitą dailininką, nes aptariamų projektų autorius jau miręs.

Birželio 10 d. Žemaitijos regioninės tarybos iniciatyva Kražiuose įvyko išplėstinis posėdis-forumas „Žemaitijos kultūrinis, istorinis paveldas – palikimas, būklė, tęstinumas“. Jame buvo aptartos šios temos: *Žemaitijos heraldikos istorinės ištakos* (doc. dr. V. Vaivada), *Žemaitiškos heraldikos vartoseną nuo 1994 m.* (prof. A. Žebrauskas), *Heraldikos kūrimo, derinimo ir tvirtinimo naujieji reikalavimai* (G. Zujienė). Posėdžio dalyviai nutarė kreiptis į Žemaitijos etnografinio regiono savivaldybes dėl atstovų delegavimo sprendžiant Žemaitijos heraldikos kūrimo, finansavimo ir kitus klausimus. Pritarta siūlymui, kad šiame procese dalyvautų ir ŽKD, kuri galėtų prisidėti prie darbų finansavimo. Pasiūlyta, kad Žemaitijos heraldiką tobulintų dailininkas A. Každailis. Tartasi dėl galimybės išimties tvarka palikti nusistovėjusios senosios formos Žemaitijos vėliavą – su įkirpte, kaip istorinės heraldikos tradicijos savitumą ir tąšą.

Žemaitijos regioninė taryba 2024 m. rugpjūčio 16 d. raštu Nr. S-193 „Dėl Žemaičių kultūros draugijos tolimesnio dalyvavimo Žemaitijos heraldikos svarstyme ir lėšų kaupimo jos atnaujinimui“ kreipėsi į ŽKD, pritarė ŽKD dalyvavimui svarstant herbo ir vėliavos derinimo darbus, galimybei atidaryti sąskaitą lėšų dailininko darbams apmokėti kaupimui.

Žemaitijos regioninė taryba raštu dukart kreipėsi į regiono savivaldybes, prašydama prisidėti prie heraldikos ženklų etaloninių pavyzdžių kūrimo ir dailininko darbo apmokėjimo, taip pat sprendžiant klausimą, kuriai regiono savivaldybei reikėtų deleguoti organizacinius darbus dėl etnografinio Žemaitijos regiono heraldikos projektų kūrimo (Žemaitijos regioninės tarybos 2024 m. rugpjūčio 23 d. raštas Nr. S-195 „Dėl Žemaitijos etnografinio regiono savivaldybių dalyvavimo atkuriamos Žemaitijos heraldikos svarstyme ir lėšų kaupimo jos atnaujinimui“; 2024 m. gruodžio 3 d. raštas Nr. S-247 „Dėl Žemaitijos etnografinio regiono heraldikos“).

Gruodžio 11 d. įvyko nuotolinis pasitarimas su Žemaitijos savivaldybių atstovais dėl Žemaitijos heraldikos kūrimo. Nutarta regiono savivaldybių atstovavimą deleguoti Telšių rajono savivaldybei, parengti savivaldybių bendradarbiavimo sutartį.

Dzūkijos (Dainavos) heraldika. Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono heraldikos tobulinimo ir įteisinimo klausimas 2024 m. buvo svarstytas Dzūkijos (Dainavos) regioninės tarybos posėdžiuose gegužės 8, spalio 9 ir gruodžio 23 d.

Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba 2024 m. spalio 18 d. raštu Nr. S-219 „Dėl Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono heraldikos“ kreipėsi į Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybes, kviesdama jų atstovus apsvarstyti Dzūkijos (Dainavos) heraldikos klausimus. 2024 m. spalio 29 d. Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba surengė visų Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybių atstovų posėdį, kuriame buvo aptartas poreikis tobulinti 2003 m. dailininko Arvydo Každailio sukurtus Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono heraldikos projektus, darbų finansavimo ir savivaldybių bendradarbiavimo klausimai. Posėdžio dalyviai pritarė siūlymui, kad Alytaus miesto savivaldybė taptų pagrindine savivaldybe, atstovaujančia visoms Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybėms.

Taryba 2024 m. lapkričio 29 d. raštu Nr. S-245 „Dėl Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono heraldikos“ pakvietė Alytaus miesto savivaldybę tapti pagrindine savivaldybe ir kartu pradėti Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono heraldikos kūrimo procesą.

Aukštaitijos heraldika. Aukštaitijos regioninė taryba 2024 m. spalio 28 d. posėdyje nutarė kreiptis į dailininką R. Rimkūną dėl galimybės sukurti naują Aukštaitijos etnografinio regiono heraldiką (su balto žirgo simbolika) siekiant jos savitumo ir atitikties bendroms Lietuvos etnografinių regionų heraldikos simbolių tendencijoms.

2.2.2. Tarybos sprendimai bendrais etnografinių regionų heraldikos klausimais

Taryba, pasikonsultavusi su teisininku, 2024 m. pakeitė savo nutarimus dėl *etnografinių regionų heraldikos naudojimo tvarkų*, kurias buvo nustatiusi dar 2019 m. remdamasi Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymo 8 straipsnio 5 dalies ir Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymo 2 straipsnio 15 dalies nuostatomis. Taryba spalio 8 d. posėdyje patvirtino naujos redakcijos Etnografinio regiono herbo naudojimo tvarką (EKG T 2024 m. spalio 8 d. nutarimas Nr. TN-19) ir naujos redakcijos Etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarką (2024 m. spalio 8 d. nutarimas Nr. TN-18). Šiuose dokumentuose patikslintos kai kurios sąvokos bei nuostatos dėl etnografinio regiono heraldikos naudojimo, išbraukti atskirų etnografinių regionų heraldikos apibūdinimai – jie perkelti į EKG T svetainės skyrių apie atskirų etnografinių regionų ypatybes, įvardijant esamą regioninės heraldikos statusą (ar tai yra tik projektai, ar jau patvirtinti etalonai).

2024 m. rugsėjo 13 d. EKG T ir regioninių tarybų posėdyje Telšiuose aptarta *etnografinių regionų heraldikos bendroji būklė*: jau yra patvirtinta dviejų etnografinių regionų heraldika (Suvalkijos (Sūduvos) ir Mažosios Lietuvos), tačiau dar nėra išbaigta ir patvirtinta kitų trijų etnografinių regionų heraldika (Dzūkijos (Dainavos), Žemaitijos ir Aukštaitijos). Remiantis LHK patvirtintomis taisyklėmis, reikia iš naujo pradėti šių trijų regionų heraldikos įteisinimo procesą: paraišką LHK dėl atskiro etnografinio regiono heraldikos sukūrimo (koregavimo) turėtų pateikti EKG T kartu su savo regioniniu padaliniu, taip pat atitinkamo regiono savivaldybė, kurią kitos savivaldybės įpareigotų joms atstovauti šiame procese (ši savivaldybė turėtų kaupti lėšas dailininko darbui apmokėti), galėtų prisijungti ir regiono nevyriausybinės organizacijos.

Tarybos lapkričio 12 d. posėdyje aptartas *etnografinių regionų herbų šūkių* klausimas. Atkreiptas dėmesys, kad 1999 m. sukurtame Žemaitijos didžiojo herbo projekte pirmą kartą atsirado lotyniškas šūkis PATRIA UNA (liet. „Tėvynė viena“), sekant šiuo pavyzdžiu 2003 m. sukurtas Dzūkijos (Dainavos) didžiojo herbo projektas su lotynišku užrašu EX GENTE BELLICOSISSIMA POPULUS LABORIOSUS (liet. „Iš karingiausios genties – darbštūs žmonės“), o 2006 m. – Aukštaitijos herbo projektas su užrašu PATRIAM TUAM MUNDUM EXISTIMA (liet. „Savo Tėvynę laikyk visu pasauliu“). Vis dėlto jau patvirtintų dviejų etnografinių regionų herbai turi lietuviškus šūkius: 2021 m. buvo patvirtintas Sūduvos herbas su šūkiu VIENYBĖ TEŽYDI (iš V. Kudirkos sukurtą himną), o 2024 m. – Mažosios Lietuvos herbas su šūkiu SPINDULYS ESMI BEGALINĖS ŠVIESOS (Vydūno posakis). Dar ankstesnės kadencijos EKG T buvo nutarusi siekti vientisumo etnografinių regionų heraldikoje teikiant pirmenybę lietuviškiems šūkiams. Šių nuostatų laikėsi Tarybos nariai ir pastarajame posėdyje: nutarta siūlyti etnografinių regionų heraldikoje naudoti lietuvių kalbą arba tarmę.

Taryba išnagrinėjo *Vidaus reikalų ministerijos parengtus siūlymus dėl konstitucinių heraldiką reglamentuojančių įstatymų projektų* (Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų konstitucinio įstatymo projekto; Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų konstitucinio įstatymo projekto) tuo aspektu, kiek šie projektai yra susiję su etnografinių regionų heraldikos reglamentavimu. Taryba 2024 m. balandžio 24 d. raštu Nr. S-152 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų konstitucinio įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų konstitucinio įstatymo ir Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo Nr. VIII-1328 6¹ straipsnio

pakeitimo projektų“ kreipėsi į Vidaus reikalų ministeriją ir pateikė pastabas dėl šių projektų, siūlydama tikslinti nuostatas, susijusias su etnografinių regionų heraldika.

2.2.3. Duomenų apie etnografinių regionų ypatybes suvestinės tobulinimas ir sklaida

Tarybos rugsėjo 10 d. posėdyje svarstytas klausimas dėl *Lietuvos etnografinių regionų žemėlapyje* tikslinimo. Atkreiptas dėmesys, kad žemėlapyje yra daug taisytinų vietų dėl seniūnijų įvardijimo, taip pat gauta žinia iš Balbieriškio, kad ši seniūnija turėtų būti priskirta Dzūkijai (Dainavai), o ne Suvalkijai (Sūduvai). Posėdyje dalyvavo Prienų rajono savivaldybės Balbieriškio kultūros ir laisvalaikio centro direktorius Giedrius Griškevičius, kuris sakė, kad Balbieriškio gyventojai save laiko dzūkiais, ir siūlė pakoreguoti etnografinių regionų žemėlapi, Balbieriškį priskiriant Dzūkijai. Nutarta įpareigoti Giedrių Griškevičių organizuoti vietinių gyventojų apklausą jų tapatybės klausimu, kuriam etnografiniam regionui jie save priskiria. Lietuvos etnografinių regionų žemėlapyje patikslinimai parengti įgyvendinimui 2025 metais.

2.2.4. Kiti su etnografinių regionų savasties išsaugojimu susiję klausimai

2024 m. vasario 19 d. EKG T Mažosios Lietuvos regioninė taryba surengė pasitarimą dėl Žemaitijos regioninės tarybos ir Seimo Laikinosios Žemaičių grupės pirmininkės R. Šalaševičiūtės iniciatyvos *suteikti automagistralei Kaunas–Klaipėda gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“*. Ši iniciatyva buvo įvertinta neigiamai, kadangi minėta automagistralė eina ne tik per Žemaitiją, bet ir per Mažosios Lietuvos bei Aukštaitijos etnografinius regionus. Mažosios Lietuvos regioninė taryba 2024 m. vasario 20 d. raštu Nr. S-117 „Dėl automagistralės atkarpos Kaunas–Klaipėda gretutinio pavadinimo“ kreipėsi į EKG T, išsakydama neigiamą nuomonę dėl siekio suteikti automagistralės atkarpai Kaunas–Klaipėda gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“, nes tai kelia ne tik painiavą, bet ir priešina regionų bendruomenes.

Taryba vasario 20 d. posėdyje apsvairstė šį klausimą ir pritarė Mažosios Lietuvos regioninės tarybos nuomonei. Taryba 2024 m. vasario 26 d. raštu Nr. S-119 „Dėl automagistralės Kaunas–Klaipėda gretutinio pavadinimo“ kreipėsi į Seimo Laikinosios Žemaičių grupės pirmininkę R. Šalaševičiūtę, savivaldybes, Seimo Laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės pirmininką A. Pocių, Kultūros ministrą S. Kairį ir Susisiekimo ministrą M. Skuodžių, nepritardama siūlymui suteikti automagistralei Kaunas–Klaipėda A1 gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“. Šiame rašte Taryba pritarė ankstesniam Kultūros ministerijos siūlymui aktualizuoti kito kelio – Žemaičių plento – istorinį atminimą, suteikiant jam regioninio kultūros kelio statusą, įvairiais būdais siekiant skatinti susidomėjimą šiuo keliu, jo istorija ir objektais.

Atsižvelgiant į pateiktas pastabas, idėjos suteikti automagistralės atkarpai Kaunas–Klaipėda gretutinį pavadinimą „Žemaičių greitkelis“ buvo atsisakyta.

Siekdama išsaugoti *Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingą pastatų spalvyną* ir žinodama Kupiškio rajono vadovybės teigiamas nuostatas šiuo klausimu, Taryba 2024 m. sausio 25 d. raštu Nr. S-22 „Dėl Aukštaitijos pastatams būdingų tradicinių spalvų populiarinimo Kupiškio rajono savivaldybėje“ kreipėsi į Kupiškio r. savivaldybę, palaikydama idėją atnaujinti Kupiškio krašte medinius namus juos dažant įvairiais geltonos spalvos atspalviais, taip pat patarė savivaldybei populiarinti tradicinės architektūros puoselėjimo idėjas, siūlydama šiais klausimais bendradarbiauti su šios srities puikiais specialistais garsėjančiu Lietuvos etnografijos muziejumi.

2.3. Etninės kultūros plėtra savivaldybėse

Etninės kultūros valstybinė globa didele dalimi priklauso nuo savivaldybių, kurios itin svarbios siekiant užtikrinti etninės kultūros plėtrą regionuose. Taryba atlieka etninės kultūros būklės stebėseną regionuose pasitelkdama EKG regionines tarybas, kuriose yra atstovai iš visų savivaldybių (išskyrus Vilniaus m. savivaldybę) ir EKG administracijos specialistus etnografiniuose regionuose.

2.3.1. Etninės kultūros integravimo į savivaldybių strateginius planavimo dokumentus inicijavimas, vertinimas ir stebėseną

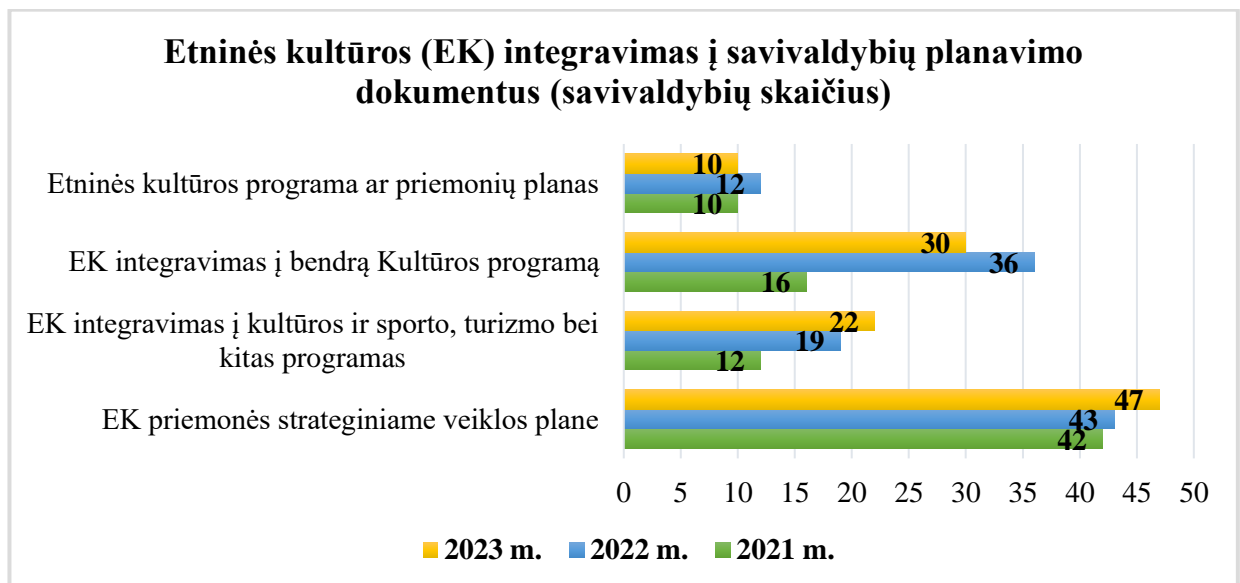
Taryba nuo 2021 m. nuosekliai analizuoja etninės kultūros būklę savivaldybėse įgyvendindama Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. lapkričio 16 d. įsakymu Nr. IV-1374 patvirtinto Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020–2024 metų veiksmų plano (toliau – Kultūros paveldo planas) 1.4.3 uždavinį.

2024 metais Taryba vykdė savivaldybių apklausas dėl 2023 metų būklės. Tuo tikslu Taryba 2024 m. vasario 9 d. raštu Nr. S-86 „Dėl etninės kultūros būklės savivaldybėse stebėsenos“ kreipėsi į visų Lietuvos savivaldybių merus. Atsakymus pateikė visos 60 savivaldybių.

Gauti duomenys parodė, kad *etninės kultūros integravimas į savivaldybių strateginius planavimo dokumentus* vyko šiais būdais:

- 10 savivaldybių turėjo atskirą Etninės kultūros programą ar etninės kultūros plėtros priemonių planą,
- 30 savivaldybių etninę kultūrą integravo į bendrąją Kultūros programą,
- 22 savivaldybės integravo etninę kultūrą į kultūros ir sporto, turizmo ar panašias programas,
- 47 savivaldybės integravo etninę kultūrą į savivaldybės strateginį veiklos planą.

Lyginant su ankstesnių metų apklausomis pastebima tendencija, kad didėja etninės kultūros įtraukimas į savivaldybių strateginius veiklos planus, taip pat į bendras kultūros, sporto, turizmo programas:

8 pav. Etninės kultūros integravimas į savivaldybių strateginius planavimo dokumentus 2021–2023 m.

Kita vertus, tarsi didėja savivaldybių skaičius, iš viso neįtraukusių etninės kultūros į jokių strateginius planavimo dokumentus, tačiau ankstesniais metais ne visos savivaldybės buvo

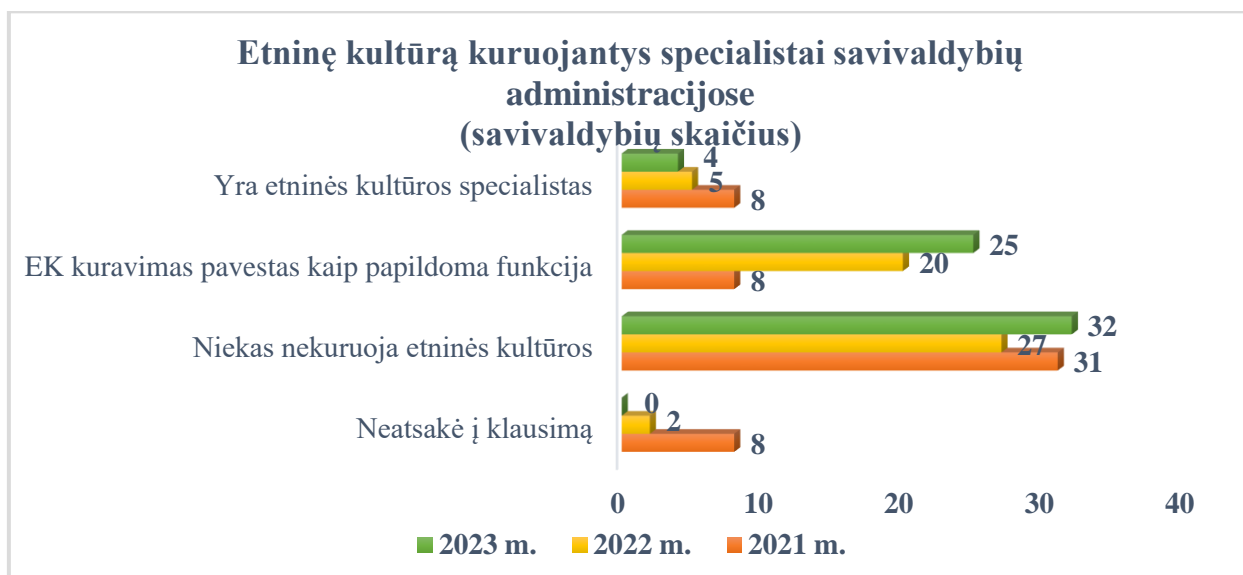
pateikusios duomenis (2022 m. – 5, o 2023 m. – net 8), todėl negalima šiuo klausimu daryti griežtų išvadų: 2023 m. etninės kultūros į savo planavimo dokumentus nebuvo įtraukusios 6 savivaldybės (Šalčininkų r., Kazlų Rūdos, Kelmės r., Plungės r., Skuodo r., Vilniaus m.), 2022 m. – 3 savivaldybės (Vilniaus m., Trakų r. ir Šalčininkų r.), o 2021 m. – 2 savivaldybės (Pasvalio r. ir Kaišiadorių r.).

Etninės kultūros būklės savivaldybėse analizė parodė, kad išlieka didžiulis *etninės kultūros specialistų trūkumas savivaldybių administracijose*. Jose etninę kultūrą 2023 m. kuravo:

- 4 savivaldybėse – etninės kultūros specialistai (Biržų, Kretingos, Klaipėdos r. bei Alytaus m.);
- 25 savivaldybėse – etninė kultūra buvo pavesta kaip papildoma funkcija kitiems specialistams;
- 32 savivaldybėse – niekam nepavesta kuruoti etninės kultūros.

Tik 11 savivaldybių nurodė, kad specialistai, kuriems etninės kultūros kuravimas pavestas kaip papildoma funkcija, turi etnokultūrinės kompetencijas, tačiau net 14-oje savivaldybių tokie specialistai šių kompetencijų neturi.

Lyginant su ankstesnių metų apklausomis, pastebima vis didėjanti etninės kultūros specialistų trūkumo tendencija:

9 pav. Etninę kultūrą kuruojantys specialistai savivaldybių administracijose 2021–2023 m.

Taip pat buvo klausiama apie *etninės kultūros specialistus savivaldybėms pavaldžiose įstaigose*. Iš pateiktų 2023 m. duomenų paaiškėjo, kad 48-iose savivaldybėse dirbo iš viso 178 etninės kultūros specialistai pavaldžiose savivaldybei kultūros įstaigose, tačiau iš jų 145 turėjo etnokultūrinę kompetenciją, o 33 – neturėjo. Net 12-oje savivaldybių pavaldžiose kultūros įstaigose nėra jokių etnokultūros specialistų (Akmenės r., Alytaus r., Birštono, Elektrėnų, Jurbarko r., Lazdijų r., Neringos, Palangos, Radviliškio r., Raseinių r., Rokiškio r. ir Skuodo r.).

Atliekant etninės kultūros būklės 2023 m. savivaldybėse apklausą pirmą kartą buvo paklausta, ar savivaldybė yra pavedusi specialistams *kuruoti nematerialaus kultūros paveldo (NKP) klausimus savivaldybėje*. 35 savivaldybės atsakė, kad yra pavedusios kuruoti NKP specialistams (iš jų 18 – specialistams savivaldybės administracijoje, 15 – specialistams savivaldybei pavaldžioje įstaigoje), tačiau net 25 savivaldybės neįvardijo NKP kuruojančių specialistų. Kita vertus, Lietuvos NKP vertybių sąvadą sudarančio Lietuvos nacionalinio kultūros

centro (toliau – LNKC) duomenimis, 2024 m. pabaigoje net 57 savivaldybėse būta specialistų, kuruojančių NKP klausimus (iš jų 22 savivaldybėse – specialistai savivaldybės administracijoje, 35 savivaldybėse – specialistai savivaldybei pavaldžioje įstaigoje, ir tik 2-ose savivaldybėse (Rietavo ir Rokiškio r.) tokių specialistų nėra. Toks neatitikimas tarp savivaldybių apklausos ir LNKC turimų duomenų vargu ar reiškia greitą padėties pagerėjimą per metus, bet greičiausiai kilo iš to, kad kai kurios savivaldybės nėra nurodžiusios šios užduoties specialistų pareigybėse, todėl jų neįvardijo.

2.3.2. Etninės kultūros ugdymo būklė savivaldybėse

Atlikdama savivaldybių apklausą dėl etninės kultūros būklės, Taryba į klausimyną įtraukė klausimus ir apie etninės kultūros ugdymo būklę: kokios ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir bendrojo ugdymo mokyklos yra pasirinkusios etninės kultūros ugdymo kryptį; kuriose mokyklose yra mokoma atskiro etninės kultūros dalyko; kokiose neformaliojo švietimo įstaigose (dailės, muzikos mokyklose) vyksta etnokultūrinis ugdymas.

Savivaldybių pateikti duomenys apie etnokultūrinio ugdymo būklę 2023 metais parodė tokią situaciją:

10 pav. Etninės kultūros ugdymas savivaldybėse 2023 m.

Lyginant 2023 metų rezultatus su ankstesnių metų apklausomis, pastebima gerėjanti etnokultūrinio ugdymo padėtis: 2021 ir 2022 m. etninės kultūros kryptį pasirinkusių ikimokyklinių įstaigų buvo tik 19, šią kryptį pasirinkusių bendrojo ugdymo mokyklų – tik 4, etnokultūrinio ugdymu užsiimančių neformaliojo švietimo įstaigų – tik 8, atskiro etninės kultūros dalyko 2021 metais mokė tik 20 mokyklų, o 2022 metais – 21 mokykla.

Beje, panašią apklausą dėl atskiro etninės kultūros dalyko mokymo 2024 m. atliko Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM), kurios rezultatų suvestinėje papildomai nurodytos dar 6 mokyklos (tačiau nenurodytos kitos mokyklos, kurios įvardytos EKGKGT apklausos suvestinėje). Taigi sudėjus EKGKGT ir ŠMSM atliktų apklausų rezultatus galima teigti, kad 2023 metais net 37-iose bendrojo ugdymo mokyklose buvo mokoma etninės kultūros kaip atskiro dalyko.

Savivaldybių apklausos rezultatai buvo aptarti regioninių tarybų posėdžiuose (balandžio 23 d. Mažosios Lietuvos regioninės tarybos posėdyje, gegužės 8 d. – Dzūkijos (Dainavos) ir Suvalkijos (Sūduvos) regioninių tarybų posėdyje, gegužės 27 d. – Aukštaitijos regioninės tarybos posėdyje), o rugsėjo 13 d. – bendrame EKG T ir regioninių tarybų posėdyje Telšiuose.

EKG T posėdžiuose lapkričio 12 d. ir gruodžio 10 d. buvo svarstytas etninės kultūros būklės savivaldybėse stebėsenos tęstinumo poreikis, kadangi nebeliko šio įpareigojimo Tarybai pasibaigus Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo 2020–2024 m. plano įgyvendinimui. Taryba visgi nutarė apklausą tęsti, pasirinkdama klausimynui apie etninės kultūros būklę savivaldybėse 2024 metais šias temas: 1) etninės kultūros ir nematerialaus kultūros klausimus kuruojantys specialistai savivaldybėse; 2) etnokultūrinio ugdymo padėtis (apimant formalųjį ir neformalųjį ugdymą, folkloro ansamblius mokyklose ir kt.).

2.4. Etninės kultūros ugdymo plėtra

Taryba 2024 m. ypač daug dėmesio skyrė etninės kultūros ugdymo plėtrai, apimdama šiuos pagrindinius klausimus: ŠMSM patvirtintos Etninės kultūros bendrosios programos sklaida; šios programos įgyvendinimo rekomendacijų rengimas; pedagogų kvalifikacijos tobulinimo etninės kultūros srityje inicijavimas; Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados rengimo koordinavimas. EKG T sudaryta Švietimo ir mokslo nuolatinė darbo grupė 2024 metais iš viso surengė tris posėdžius, nagrinėdama įvairius su etnokultūrinio ugdymu susijusius klausimus.

2.4.1. Etninės kultūros ugdymo plėtra bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigose

EKG T ir jos regioninės tarybos 2024 metais aktyviai skleidė informaciją apie ŠMSM patvirtintą *Etninės kultūros bendrąją programą 1–12 klasioms* (toliau – EK programa) ir apie *etninės kultūros dalyko įtraukimą į Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų klasifikatorių* (patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. V-1951 „Dėl Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų klasifikatoriaus patvirtinimo“).

Per 2023 metus nepavyko pasiekti, kad būtų parengtos visos EK programos įgyvendinimo rekomendacijos (buvo apsiribota tik rekomendacijomis viduriniam ugdymui), nors kitų mokomųjų dalykų atnaujintų programų įgyvendinimo rekomendacijos jau buvo parengtos 2022–2023 m. Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) užsakymu. EK programos įgyvendinimo rekomendacijų pradiniam ir pagrindiniam ugdymui poreikio klausimas buvo keliamas dar 2023 m. EKG T pirmininkei dalyvaujant Seimo Švietimo ir mokslo komiteto bei Kultūros komiteto sprendimu patvirtintoje darbo grupėje bendroms švietimo ir kultūros problemoms bei jų sprendimo būdams detalizuoti. Ši darbo grupė 2023 m. gruodžio 18 d. paskelbė savo išvadą, kad „būtina parengti kokybiškas metodines pradinio ir pagrindinio ugdymo Etninės kultūros bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijas“. Dėl to ŠMSM ir NŠA nutarė 2024 metų pirmajame pusmetyje parengti pradinio ir pagrindinio ugdymo Etninės kultūros bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijas.

2024 m. sausio 5 d. Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo ŠMSM pasitarime dėl EK programos įgyvendinimo rekomendacijų pradiniam ir pagrindiniam ugdymui parengimo, sausio 12 d. šis klausimas buvo aptartas EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje, o sausio 31 d. ir kovo 7 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė kartu su Lietuvos etninės kultūros ugdytojų

sąjungos (toliau – LEKUS) pirmininke Rūta Čėsniene dalyvavo pasitarimuose su NŠA atstove Zita Nauckūnaite dėl konkrečių veiksmų įgyvendinant šią užduotį.

D. Urbanavičienė, atstovaudama LEKUS ir EKG, ėmėsi vadovauti darbo grupėms (į jų sudėtį buvo įtraukti mokytojai), rengiančioms **Pradinio ugdymo etninės kultūros programos įgyvendinimo rekomendacijas** (toliau – Pradinio ugdymo rekomendacijos) ir **Pagrindinio ugdymo etninės kultūros programos įgyvendinimo rekomendacijas** (toliau – Pagrindinio ugdymo rekomendacijos). Ruošiant Pradinio ugdymo rekomendacijas įvyko apie 10 pasitarimų (nuo kovo mėn. iki gegužės vidurio), kol buvo parengtos išsamios rekomendacijos (174 p.), apimančios įvairių etninės kultūros veiklų pavyzdžius ir išsamius literatūros bei kitų šaltinių sąrašus pagal EK programos temas. Pradinio ugdymo rekomendacijos po aprobavimo paskelbtos ŠMSM portale <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/322?r=1>. Pagrindinio ugdymo rekomendacijų rengimo darbo grupė surengė apie 15 pasitarimų (nuo kovo mėn. iki birželio pabaigos), kol buvo parengtos Pagrindinio ugdymo rekomendacijos (234 p.), kurios po aprobavimo irgi buvo paskelbtos ŠMSM portale <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/331?r=1>

Parengtos EK programos įgyvendinimo rekomendacijos naujų mokslo metų pradžioje buvo pristatytos įvairiuose renginiuose: rugsėjo 13 d. – bendrame EKG ir regioninių tarybų posėdyje Telšiuose; rugsėjo 24 d. – NŠA surengtame metodiniame renginyje pedagogams; rugsėjo 26–27 d. – seminare „Pasirengimas 7-ajai Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai: kalendoriniai papročiai ir liaudies kūryba“.

2.4.2. Pedagogų etnokultūrinių kompetencijų tobulinimo inicijavimas

Bendrųjų gairių dėl kultūros ir kitų specialistų (apimant pedagogus) kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje ir rekomendacijų dėl jų įgyvendinimo parengimas buvo numatytas minėtame Kultūros paveldo plane, už šio uždavinio įgyvendinimą buvo atsakinga ŠMSM (EKG – kaip partneris). Po ilgų diskusijų ŠMSM nutarė apsiriboti tik pedagogų kompetencijų tobulinimu ir 2023 m. rugsėjo 13 d. sudarė darbo grupę **Pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrosioms gairėms** (toliau – Gairės) parengti. Darbo grupė, vadovaujama ŠMSM atstovės Irenos Raudienės, surengė 3 posėdžius, tačiau taip ir nepradėjo rengti Gairių, nes darbo grupės vadovei kilo abejonių, ar toks dokumentas reikalingas. Taryba 2023 m. lapkričio 17 d. raštu Nr. S-237 „Dėl pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių ir jų įgyvendinimo rekomendacijų rengimo“ kreipėsi į ŠMSM, pateikdama darbo grupės narių parengtą Gairių struktūros projektą ir siūlydama leisti kartu su EKG Švietimo ir mokslo darbo grupe savarankiškai parengti visą Gairių projektą iki 2024 m. pirmojo ketvirčio pabaigos. ŠMSM pateikė atsakymą 2024 m. sausio 5 d. raštu Nr. SR-43, kuriame visiškai neužsiminė apie ŠMSM sudarytą darbo grupę, bet išreiškė nuomonę, kad Gairių dokumento formatas neatitinka Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo, Gairių rengimas būtų perteklinis ir nesukurtų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemai pridėtinės vertės, o veikianti sistema būtų išbalansuota. Tokiu būdu buvo nutrauktas Gairių rengimas ŠMSM sudarytoje darbo grupėje.

Siekdama nustatyti **pedagogų kvalifikacijos kėlimo etninės kultūros srityje būklę**, EKG dar 2023 m. pabaigoje kreipėsi į 86 Švietimo centrus ir kitas pedagogų kvalifikacijos tobulinimą vykdančias institucijas dėl 2020–2023 m. įgyvendintų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo etninės kultūros srityje programų. Užpildytose anketose iš viso buvo nurodyta tik 12 su etnine kultūra susijusių programų, kurias vykdė tik 7 institucijos (2020 m. – 1 programą, 2021 m. – 2, 2022 m. – 4, 2023 m. – 5 programas). Gauti duomenys parodė, kad pedagogų kvalifikacijos kėlimo etninės kultūros srityje galimybės yra pernelyg menkos, o tai nesudaro sąlygų visose Lietuvos mokyklose

užtikrinti kokybišką etnokultūrinį ugdymą.

Pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje aktualumas buvo aptartas 2024 m. sausio 11 d. EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje, o sausio 16 d. ir birželio 11 d. – EKG T posėdžiuose. Nutarta bandyti Tarybos pajėgomis parengti Gairių projektą, pasidomėti Vytauto Didžiojo universiteto (toliau – VDU) ir Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos (toliau – VU ŠA) galimybėmis rengti etninės kultūros pedagogus ar pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas. Gautas atsakymas iš VU ŠA, kad ši aukštoji mokykla tokių programų rengti neketina.

Visgi pavyko sudominti šiuo klausimu VDU Švietimo akademiją (toliau – VDU ŠA), kai EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė birželio 12 d. Lietuvos kultūros kongreso konferencijoje skaitydama pranešimą „Etnokultūrinio ugdymo aktualijos: proveržiai ir kliūtys“ Seime išsakė vieną iš svarbiausių problemų – etninės kultūros pedagogų rengimo ar pedagogų kvalifikacijos tobulinimo šioje srityje programų didžiulį trūkumą. VDU ŠA vadovė prof. dr. Giedrė Kvieskienė pasiūlė kartu su EKG T parengti *nacionalinę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programą „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“* (apimančią 270 ak. val.), į kurios rengimą aktyviai įsitraukė D. Urbanavičienė. Ji programos projektą birželio 27 d. pristatė VDU ŠA ekspertų grupės posėdžiui, kuriame programos projektas buvo teigiamai įvertintas, po to programa buvo pateikta tvirtinti ŠMSM. Atsižvelgiant į ŠMSM pastabas, projektas buvo tobulinamas, taip pat jis buvo aptartas EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje (spalio 15 d.).

2024 m. gruodžio 4 d. ŠMSM trejiems metams akreditavo nacionalinę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programą „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“. 2025 m. sausio 29 d. VDU ŠA paskelbė kvietimą įvairių mokomųjų dalykų mokytojams registruotis į šią programą (bus sudarytos dvi mokytojų grupės (iš viso 60–90 mokytojų), kurios mokysis nuo 2025 m. kovo 24 d. iki gruodžio pabaigos), programą baigę mokytojai įgis etninės kultūros mokytojo specializaciją.

2.4.3. Lietuvos moksleivių etninės kultūros olimpiados organizavimas

Taryba kasmet nuo 2018 m. kartu su ŠMSM ir Lietuvos moksleivių neformaliojo švietimo centru (toliau – LMNŠC, dabar – Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra, LINEŠA) organizuoja Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadą (toliau – Olimpiada) ir su ja susijusius seminarus. EKG T sudaryta Švietimo ir mokslo darbo grupė nuo 2021 m. kartu su LEKUS dalyvauja centralizuotai rengiant testo užduotis Olimpiados dalyviams.

Olimpiados klausimai 2024 m. buvo aptarti EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės trijuose posėdžiuose (sausio 11 d., gegužės 29 d. ir spalio 15 d.). 2024 m. sausio 11 d. Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje buvo patvirtintas EKG T užsakymu sukurtas Olimpiados ženklas (autorė – dailininkė Laimutė Varkalaitė):

2024 metų pirmojoje pusėje vyko **6-osios Olimpiados** antrasis (etnografiniuose regionuose) ir trečiasis (šalies) etapai.

Vasario mėnesį *antrąjį 6-osios Olimpiados etapą regionuose*, kaip įprastai, organizavo EKG T padaliniai – regioninės tarybos: Aukštaitijoje – vasario 20 d. Kupiškio kultūros centre;

Dzūkijoje (Dainavoje) – vasario 23 d. Alytaus kraštotyros muziejuje; Mažojoje Lietuvoje – vasario 28 d. Šilutės Hugo Šojaus muziejuje; Suvalkijoje (Sūduvoje) – vasario 27 d. Liudvinavo Kazio Borutos gimnazijoje; Žemaitijoje – vasario 27 d. Telšių kultūros centre. Išsamiau apie 6-osios Olimpiados antrąjį etapą žr. <https://ekgt.lt/naujienos/baigesi-6-osios-lietuvos-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiados-etapas-regionuose.html> .

11 pav. Olimpiados II etapo Mažosios Lietuvos etnografiniame regione laimėtojai ir kiti dalyviai

12 pav. Olimpiados II etapo Dzūkijos (Dainavos) regione laimėtojai ir kiti dalyviai

13 pav. Olimpiados II etapo Aukštaitijos regione akimirka

14 pav. Olimpiados II etapo Žemaitijoje laimėtojai

15 pav. Olimpiados II etapo Suvalkijos (Sūduvos) etnografiniame regione laimėtojai ir kiti dalyviai

Balandžio 26–27 d. Taujėnų gimnazijoje (Ukmergės r.) įvyko **6-osios Olimpiados respublikinis etapas** (pagrindinis organizatorius – LINEŠA, partneris – EKG T). Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė buvo Olimpiados vertinimo komisijos pirmininkė. Nugalėtojais tapo: 5–7 kl. amžiaus grupėje I vieta skirta Vestai Tamošauskaitei (Mažeikių Pavasario progimnazija), II vieta – Mortai Šakytei (Mažeikių Pavasario progimnazija), III vieta – Audronei Petraitytei (Varėnos rajono Merkinės Vinco Krėvės gimnazija) ir Adelei Kablytei (Radviliškio rajono Šeduvos gimnazija); 8–10 (II gimn.) kl. amžiaus grupėje I vieta skirta Kamilei Gimbickytei (Zarasų „Ažuolo“ gimnazija), II vieta – Emilijai Vienažindytei (Kauno rajono Domeikavos gimnazija), III vieta – Kamilei Volungevičiūtei (Kalvarijos savivaldybės Jungėnų pagrindinė mokykla) ir Kornelijai Smirnovaitėi (Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazija); III–IV gimn. kl. amžiaus grupėje I vieta skirta Titui Mockevičiui (Marijampolės Rygiškių Jono gimnazija), II vieta – Mildai Baronaitei (Molėtų gimnazija), III vieta – Dorotėjai Bernotei (Vilniaus Gedimino technikos universiteto inžinerijos licėjus) ir Rugilei Sinkevičiūtei (Varėnos rajono Merkinės Vinco Krėvės gimnazija). Išsamiau apie 6-osios Olimpiados šalies etapą žr. <https://www.ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokultūrinis-ugdymas/lietuvas-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiada/vi-olimpiados-nugaletojai.html>.

Gegužės 29 d. EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje buvo pristatyti 6-osios Olimpiados rezultatai. Nutarta renkantis vietą būsimos Olimpiados šalies turui ieškoti mokyklos, kuri galėtų pasidalinti gerą patirtimi. 6-osios Olimpiados šalies etapo dalyvius nemaloniai nustebino, kad Taujėnų gimnazija į renginio atidarymo programą įtraukė stilizuotus autorinius šokius juos pristatydamas kaip „liaudiškus šokius“, tuo tarpu Olimpiados dalyviai skatinami puoselėti tikras tradicijas. Dėl to birželio 11 d. EKG T posėdyje svarstytas siūlymas aiškiau įvardyti stilizuotus tautinius šokius ir tradicinius šokius: EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pasiūlė pastaraisiais metais įsitvirtinusį terminą *liaudiški šokiai* keisti terminu *autoriniai tautiniai šokiai*, kadangi jie sukurti konkrečių autorių (choreografų, kompozitorių) – jie gana dažnai lieka nenurodyti, o tai, beje, pažeidžia šių kūrėjų autorines teises. Taryba nutarė ateityje organizuoti diskusiją su LNK C dėl tikslesnio su liaudies šokiais susijusių terminų vartojimo, o į būsimą seminarą ruošiantis 7-ajai Olimpiadai įtraukti paskaitą apie autentiškų liaudies šokių ir autorinių tautinių šokių skirtumus.

Ruošiantis 7-ajai Olimpiadai, gegužės 29 d. EKG T Švietimo ir mokslo grupės posėdyje aptartas klausimas dėl šiai Olimpiadai skirto nuotolinio seminaro organizavimo kartu su Kauno tautinės kultūros centru (toliau – KTK C). Nutarta seminarą surengti rugsėjo 26–27 d., kviešti jame lektorius skaityti paskaitas Olimpiados testo tema. 2024 m. birželio 17 d. Lietuvos savivaldybėms buvo išsiųstas EKG T raštas Nr. S-173 „Dėl septintosios Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados pirmojo etapo“. Informacija ir kvietimas dalyvauti 7-ojoje Olimpiadoje buvo išsiųsti ir užsienio lietuvių bendruomenėms.

2024 m. rugsėjo 26–27 d. įvyko **nuotolinis seminaras „Pasirengimas 7-ajai Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai: kalendorinių papročių ir liaudies kūrybos pažinimas“**. Perskaitytos 7 paskaitos tema „Kalendoriniai papročiai ir liaudies kūryba“ (EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė skaitė paskaitą „Tradicinių šokių ypatybės ir raida Lietuvoje“), seminarą išklaušė apie 80 mokytojų. Seminaro įrašas kaip metodinė medžiaga rengiantis Olimpiadai yra paskelbtas EKG T svetainėje: <https://ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokultūrinis-ugdymas/lietuvas-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiada/metodine-medziaga-tema-kalendoriniai-paprociai-ir-liaudies-kuryba.html>.

2024 m. gruodžio mėn. įvyko **7-osios Olimpiados pirmasis – savivaldybių – etapas**, kuriame dalyvavo 170 mokinių iš 34 Lietuvos savivaldybių ir viena moksleivė iš Punsko (Lenkija). Gruodžio 6 d. Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazijoje vyko Olimpiados Vilniaus miesto

savivaldybės etapas (EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė buvo Olimpiados vertinimo komisijos pirmininkė).

Apibendrinant Olimpiados raidą nuo 2018 metų, pastebimos tokios tendencijos pagal savivaldybių įsitraukimą į Olimpiadą ir dalyvių skaičių:

Regionas, miestas	2018–2019 m. m.	2019–2020 m. m.	2020–2021 m. m.	2021–2022 m. m.	2022–2023 m. m.	2023–2024 m. m.	2024–2025 m. m.
Aukštaitija	6	11	13	12	11	12	11
Dzūkija (Dainava)	3	6	4	5	5	4	4
Mažoji Lietuva	2	3	3	4	4	3	3
Suvalkija (Sūduva)	4	5	1	6	6	5	5
Žemaitija	5	7	8	9	8	9	8
Kaunas	1	1	1	1	1	1	1
Vilnius	1	1	1	1	1	1	1
Punskas (Lenkija)	–	–	–	–	1	1	1
Iš viso:	22	34	31	38	37	36	34

16 pav. Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadose 2018–2024 m. dalyvavusių savivaldybių lyginamoji lentelė

Regionas, miestas	2018–2019 m. m.	2019–2020 m. m.	2020–2021 m. m.	2021–2022 m. m.	2022–2023 m. m.	2023–2024 m. m.	2024–2025 m. m.
Aukštaitija	54	66	59	65	56	69	62
Dzūkija (Dainava)	49	66	23	30	19	18	22
Mažoji Lietuva	24	19	8	13	17	14	15
Suvalkija (Sūduva)	39	34	5	27	37	27	29
Žemaitija	62	33	47	48	38	33	30
Kaunas	19	10	5	20	13	8	8
Vilnius	11	12	6	4	5	5	3
Punskas (Lenkija)	–	–	–	–	1	2	1
Iš viso:	258	240	153	207	186	176	170

17 pav. Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados 2018–2024 m. dalyvių lyginamoji lentelė

Pastebima tendencija, kad mažiausiai savivaldybių dalyvavo 1-oje Olimpiadoje (tik 22), didžiausias savivaldybių skaičius buvo 4-oje Olimpiadoje (38), bet pastaraisiais metais jis vėl sumažėjo (iki 34). Labiausiai kelia nerimą Olimpiadoje dalyvaujančių moksleivių skaičiaus mažėjimo tendencijos: daugiausia moksleivių dalyvavo 1-oje Olimpiadoje (258), mažiausiai – pandeminiu laikotarpiu vykusioje 3-ioje Olimpiadoje (153), o vėliau padidėjęs moksleivių skaičius (iki 207) pastaruoju metu vėl nukrito (iki 170). Tokią padėtį paaiškina rengiant Olimpiadą nuolat vykstančios diskusijos su pedagogais, ruošiančiais moksleivius Olimpiadai: jų tvirtinimu, labai sunku moksleivius prikalbinti dalyvauti Olimpiadoje, kadangi daugumoje mokyklų nėra etninės kultūros dalyko, mokytojams tenka didžiulis papildomas krūvis, būdami įvairių kitų dalykų mokytojais jie neturi pakankamos kompetencijos etninės kultūros srityje, o ir patiems mokiniams tenka savarankiškai daug ruoštis norint atsakyti į Olimpiados testo klausimus.

2.4.4. Kitos Tarybos iniciatyvos siekiant etninės kultūros ugdymo plėtos

Etninės kultūros metų pedagogo rinkimų organizavimas. EKG T Mažosios Lietuvos regioninė taryba ėmėsi iniciatyvos išrinkti savo etnografinio regiono etnokultūrinio ugdymo metų pedagogą. Taryba 2024 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. TN-15 patvirtino „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono metų mokytojo – etnokultūros puoselėtojo vardo suteikimo nuostatus“. 2024 m. įvyko pirmasis Mažosios Lietuvos regiono metų mokytojo konkursas: buvo sukurtas Metų mokytojo ženklas (apdovanojimas), EKG T Mažosios Lietuvos regioninė taryba sudarė komisiją, kuri rugsėjo 27 d. konkurso nugalėtoja išrinko Ireną Armonienę, Klaipėdos Sendvario progimnazijos technologijų mokytoją, kuriai apdovanojimas buvo įteiktas Tarptautinės mokytojų dienos proga spalio 4 d. Klaipėdos rajono Priekulės Ievos Simonaitytės gimnazijoje.

Siekis išsaugoti etninės kultūros dalyko mokymą atskirose mokyklose. Gavusi žinią, kad Liudvinavo Kazio Borutos gimnazijoje nuo 2024 m. rugsėjo nebelieka etninės kultūros kaip pasirenkamo dalyko, Taryba 2024 m. rugsėjo 27 d. raštu Nr. S-211 „Dėl pasirenkamo etninės kultūros dalyko Liudvinavo Kazio Borutos gimnazijoje“ kreipėsi į Marijampolės savivaldybės merą P. Isodą bei savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyrių prašydama imtis skubių priemonių dėl nepagrįsto sprendimo neatliepiančios šios gimnazijos mokinių poreikių nutraukti etninės kultūros dalyko mokymą. Iš Marijampolės savivaldybės gautas atsakymas, kad tokį sprendimą priėmė gimnazijos vadovybė. Susidariusi situacija buvo aptarta spalio 9 d. EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje, nutarta šį klausimą išsiaiškinti su Liudvinavo Kazio Borutos gimnazijos vadovybe ir mokytojais. Galiausiai iš gimnazijos pasiekė žinia, kad nuo 2025 m. rugsėjo planuojama Liudvinavo Kazio Borutos gimnazijoje vėl atnaujinti pasirenkamo etninės kultūros dalyko mokymą.

Etninės kultūros ugdymo padėties Lietuvoje ir Latvijoje aptarimas. Gegužės 31 d. EKG T patalpose buvo surengtas pirmininkės D. Urbanavičienės susitikimas su Latvijos doktorante Solvita Lodina, kurio metu buvo aptarti etnokultūrinio ugdymo klausimai Lietuvoje ir Latvijoje, ypač daug dėmesio skiriant Lietuvoje įgyvendinamai Etninės kultūros bendrajai programai bei parengtoms jos įgyvendinimo rekomendacijoms.

2.5. Su etninės kultūros plėtra susiję atmintini metai ir datos

Taryba 2024 m. daugiausia dėmesio skyrė atmintinų Žirgo metų įgyvendinimo užbaigimui, Lietuvių liaudies dainų metų 2025-aisiais paskelbimui ir jų įgyvendinimo plano parengimui, atmintinų Kanklių metų 2026-aisiais paskelbimui.

2.5.1. Atmintinų metų inicijavimas ar įgyvendinimas

Žirgo metų proga surengto vaikų piešinių konkurso įgyvendinimas. 2023 metais įgyvendinant atmintinus Žirgo metus buvo surengtas moksleivių piešinių apie žirgą konkursas „Mano žirgas“ (organizatorius – LEKUS, partneriai – EKG T ir Žemaitukų arklių augintojų asociacija, toliau – ŽAAA). Konkursui iš visos Lietuvos buvo pateikta apie 1000 piešinių, kuriuos vertino LEKUS ir EKG T sudaryta komisija (EKG T bei Lietuvos dailininkų sąjungos narys V. Kašinskas, LNKC tautodailės specialistė A. Valiukevičienė, neformaliojo švietimo mokytoja grafikė V. Galdikaitė, Aukštaitijos nacionalinio parko vyriausioji specialistė G. Šukytė, Radviliškio dailės mokyklos mokytoja metodininkė I. Ginkevičiūtė), kuri išrinko 30 laureatų. Konkurso „Mano žirgas“ baigiamasis renginys įvyko 2024 m. sausio 26 d. Baisogalos dvare (Radviliškio r.), kurio metu buvo paskelbti konkurso rezultatai, laureatai apdovanoti prizais.

Konkurso laureatų piešinių paroda nuolat eksponuojama EKGT patalpose. Štai konkurso laureatų piešinių pavyzdžiai:

18 pav. Sandros Butavičiūtės piešinys (10 m.),
Ignalinos rajono švietimo ir sporto paslaugų centras.
Mokytoja Nijolė Trinkūnienė.

19 pav. Lėjos Ryliškytės piešinys (4 kl.),
Ignalinos rajono švietimo ir sporto paslaugų
centras. Mokytoja Nijolė Trinkūnienė.

20 pav. Aidos Aliubavičiūtės piešinys (7 kl.).
Mokytoja Violeta Debesienė

21 pav. Sofijos Politikės piešinys „Iš mano
sapnų“ (9 kl.). Mokytoja Asta Radimionienė

22 pav. Elzės Čenaitytės piešinys (8 kl.). Mokytoja Dovilė Blažytė-Vanagienė

Taryba 2024 m. birželio 11 d. posėdyje svarstė, kaip būtų galima labiau paviešinti vaikų piešinius. Pasiūlyta konkursą organizavusiai LEKUS bendradarbiaujant su ŠMSM ir ŽAAA išleisti šių piešinių katalogą (atvirukus), dėl paramos leidybai teikti paraiškas LKT ar kitoms institucijoms.

Lietuvių liaudies dainų metai. 2024 m. sausio 16 d. Tarybos posėdyje D. Urbanavičienė pasiūlė 2025-uosius metus skelbti Liaudies dainų metais, nes tuomet sukanka 200 metų nuo pirmojo liaudies dainų rinkinio išleidimo (Liudviko Rėzos „Dainos, oder Littauische Volkslieder“, 1825 m.), be to, sukanka 90 metų nuo Lietuvių tautosakos archyvo įkūrimo. Pritarus Tarybos nariams, EKG 2024 m. sausio 30 d. raštu Nr. S-29 „Dėl siūlymo paskelbti 2025 metus atmintiniais Lietuvių liaudies dainų metais“ pasiūlė Seimo Kultūros komitetui bei Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijai inicijuoti 2025-ųjų paskelbimą atmintiniais Lietuvių liaudies dainų metais. Šį siūlymą sausio 31 d. D. Urbanavičienė pristatė Seimo KK posėdyje. Tačiau jo metu buvo atkreiptas dėmesys, jog Seimas jau buvo paskelbęs savo rezoliuciją ir nutarimus dėl atmintinų metų 2025-aisiais, todėl buvo pasiūlyta, kad pati Taryba savo nutarimu paskelbtų atmintinus Lietuvių liaudies dainų metus pritariant Seimo Kultūros komitetui.

Taryba 2024 m. vasario 20 d. nutarimu Nr. TN-4 „Dėl 2025 metų paskelbimo Lietuvių liaudies dainų metais“ **paskelbė 2025-uosius metus Lietuvių liaudies dainų metais** (žr. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/83413050e14311ead77e967e3995264>). Kovo 12 d. posėdyje Taryba sudarė Lietuvių liaudies dainų metų darbo grupę (D. Urbanavičienė; V. Kasparavičienė; L. Leparskienė; R. Astrauskas; A. Kavaliauskienė; S. Daugirdienė), kuriai pavesta spręsti su šiais atmintiniais metais susijusius klausimus.

Inicijuodama **Lietuvių liaudies dainų metų įgyvendinimo plano** parengimą, Taryba kreipėsi į įvairias institucijas ir savivaldybes, kviesdama aktyviai įsitraukti ir pateikti savo priemones dėl Lietuvių liaudies dainų metų įgyvendinimo 2025 m. (EKG 2024 m. gegužės 10 d. raštas Nr. S-164). Pasiūlytos Lietuvių liaudies dainų metų įgyvendinimo plano priemonės buvo svarstomos Tarybos posėdžiuose (liepos 9 d., rugsėjo 10 d., lapkričio 12 d. ir gruodžio 10 d.), EKG Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje (gegužės 29 d.), regioninių tarybų posėdžiuose (pvz., Aukštaitijos regioninės tarybos posėdžiuose gegužės 27 d. ir spalio 28 d.), bendrajame EKG ir regioninių

tarybų posėdyje (rugsėjo 13 d.). Galiausiai Taryba 2024 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. TN-18 patvirtino Lietuvių liaudies dainų metų įgyvendinimo 2025 metais veiksmų planą.

Taryba rugsėjo 10 d. posėdyje inicijavo *Lietuvių liaudies dainų metų ženklo* sukūrimą, sudarydama tuo tikslu darbo grupę (Jonas Rudzinskas, Virginijus Kašinskas, Loreta Sungailienė, Rimantas Astrauskas, Dalia Urbanavičienė). Taryba 2024 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. TN-23 patvirtino Lietuvių liaudies dainų metų ženklą (autorė – grafikos dizainerė ir iliustruotoja Laimutė Varkalaitė):

Siekdama palyginti abiturientų požiūrį į lietuvių liaudies dainas su ankstesniais tyrimais šia tema (2002, 2012 ir 2016 m.), Taryba 2024 m. rugsėjo 27 d. užsakė dr. Andželikai Bylaitei *tyrimą „Abiturientų santykio su lietuvių liaudies dainomis kaita“*. Taryba 2024 m. spalio 14 d. raštu Nr. S-216 „Dėl etninės kultūros tyrimo „Abiturientų santykio su lietuvių liaudies dainomis kaita“ atlikimo“ kreipėsi į bendrojo ugdymo mokyklų vadovus, ragindama bendradarbiauti atliekant šį tyrimą. 2024 metų pabaigoje užbaigtas tyrimas parodė, kad per 22 metus gerokai pasikeitė abiturientų požiūris į liaudies dainų aktualumą, sumažėjo liaudies dainų perdavimas šeimose iš kartos į kartą, mažiau dainų išmokstama per muzikos pamokas, tačiau atsirado nauji dainų mokymosi būdai – virtualiai, per socialinius tinklus ir pan.

Atmintinų Kanklių metų 2026-aisiais paskelbimo inicijavimas. Atsižvelgdama į tai, kad 2026 metais Skriaudžių kanklių ansamblis pažymės savo 120-mečio sukaktį, o į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą planuojama įtraukti kanklių ir kankliavimo Lietuvoje tradiciją, Taryba ėmėsi iniciatyvos 2026-uosius metus paskelbti atmintiniais Kanklių metais.

Apsvarsčiusi šį klausimą 2024 m. spalio 8 d. posėdyje ir gavusi kai kurių EKG regioninių tarybų pritarimą (šį siūlymą aptarė Suvalkijos (Sūduvos), Aukštaitijos ir Žemaitijos regioninės tarybos), Taryba 2024 m. gruodžio 3 d. raštu Nr. S-248 „Dėl pritarimo 2026 metų paskelbimui Kanklių metais“ kreipėsi į Seimo Kultūros komitetą prašydama pritarti šiai idėjai, pabrėždama siekį atkreipti visuomenės dėmesį į kankles kaip į vieną iš lietuviškosios tapatybės ženklų. EKG raštas buvo persiųstas Seimo Švietimo ir mokslo komitetui, kuris pateikė atsakymą, kad Seimas savo rezoliuciją dėl atmintinų metų 2026-aisiais jau yra paskelbęs, todėl siūlyti Kanklių metus jau pavėluota. Taryba gruodžio 10 d. savo posėdyje nutarė savarankiškai skelbti 2026-uosius metus Kanklių metais, jei ir nepavyks gauti Seimo pritarimo.

Visgi Seimo Laisvės kovų ir istorinės atminties pirmininkas Darius Jakavičius užregistravo Seimo rezoliucijos „Dėl 2026 metais minimų Lietuvai svarbių įvykių ir asmenybių sukakčių“ keitimo projektą, papildydamas rezoliuciją Skriaudžių kanklių ansamblio 120-mečio minėjimu, o Seimas šį rezoliucijos pakeitimą patvirtino 2024 m. gruodžio 19 d. Atkreipusi dėmesį, kad Seimo rezoliucijoje dėmesys skiriamas tik Skriaudžių ansambliui, Taryba nutarė platesne prasme aktualizuoti kanklių reikšmę visai Lietuvai, todėl 2025 m. sausio 14 d. savo nutarimu paskelbė 2026-uosius metus atmintiniais Kanklių metais, prisidėdama prie minėtos Seimo rezoliucijos.

Svarstymai dėl atmintinų Mikalojaus Daukšos metų paskelbimo 2027 metais. Taryba gegužės 14 d. posėdyje svarstė, kokius atmintinus metus vertėtų siūlyti Seimui skelbti 2027 metais.

Atkreiptas dėmesys, kad tuomet sukaks Mikalojaus Daukšos 500 metų jubiliejus (M. Daukša gimė apie 1527 m.). Taryba nutarė susisiekti su Valstybine lietuvių kalbos komisija dėl Mikalojaus Daukšos atmintinų metų siūlymo ir jį pateikti Seimui.

2.5.2. Siūlymai dėl atmintinų dienų statuso suteikimo

Taryba 2024 m. kovo 12 d. posėdyje svarstė siūlymą įtraukti į Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymą Šiaudinių sodų tradicijos dieną gruodžio 5-ąją, kadangi Lietuvos šiaudinių sodų tradicija 2023 m. gruodžio 5 d. buvo įrašyta į UNESCO Reprezentatyvųji žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Prisimindama analogišką atvejį, kai Tarybos siūlymu Seimo narys Robertas Šarknickas sėkmingai pateikė projektą 2023 m. į Atmintinų dienų įstatymą įtraukti Lietuvių polifoninių dainų – sutartinių dieną lapkričio 16 d. (kadangi sutartinės 2010 m. lapkričio 16 d. buvo įrašytoms į minėtą UNESCO sąrašą), Taryba nutarė siūlymą dėl Šiaudinių sodų tradicijos dienos įtraukimo į Atmintinų dienų įstatymą pateikti Seimui (tai planuojama atlikti 2025 metais).

2.6. Nematerialaus etnokultūrinio paveldo globa

Iš esmės visa Tarybos veikla skirta nematerialaus kultūros paveldo globai, o šiame poskyryje aprašomi svarbiausi Tarybos darbai siekiant sutartinių ir kryždirbystės tradicijų išsaugojimo, renkant duomenis apie užsienyje sukauptus lietuvių nematerialaus kultūros paveldo archyvus, taip pat NKP sąvado sudarymo klausimus.

2.6.1. Sutartinių tradicijos išsaugojimo ir puoselėjimo priemonių rengimas

Taryba 2023 metų pabaigoje buvo patvirtinusi *Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodines gaires* (toliau – Gairės), parengtas kartu su LNKC ir prof., habil. dr. Daiva Vyčiniene. Aukštaitijos regioninė taryba 2024 m. gegužės 27 d. posėdyje svarstė klausimą dėl Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų įkūrimo galimybių ir perspektyvų Aukštaitijos regione. Tai paskatino ir EKG T savo birželio 11 d. posėdyje svarstyti klausimą dėl Gairių įgyvendinimo, nes nėra nustatytos tvarkos, kaip ir kur galėtų kreiptis pretendentai, norintys gauti tokio centro statusą. Nutarta kartu su LNKC bei prof. D. Vyčiniene parengti tvarką, kaip suteikiamas Sutartinių tradicijos puoselėjimo centro statusas.

2023 metų pabaigoje Taryba pateikė pastabų dėl Kultūros ministerijos parengto *Sutartinių, lietuvių polifoninių dainų, išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m.* (toliau – Sutartinių išsaugojimo planas) projekto, pasiūlydama jį tobulinti atsižvelgiant į minėtas Gaires. Ministerijai patobulinus Sutartinių išsaugojimo plano projektą, Taryba jam pritarė 2024 m. spalio 22 d. raštu Nr. S-229 „Dėl Sutartinių išsaugojimo veiksmų plano“, įsipareigodama dalyvauti įgyvendinant Sutartinių išsaugojimo planą kaip partnerė vykdydama šio plano 2.4 veiksmą (skatinti NVO veiklą puoselėjant sutartines) ir 3.2 veiksmą (sukurti sutartinių tradicijai viešinti skirtą interneto svetainę).

2.6.2. Kryždirbystės tradicijų išsaugojimo priemonių plano vertinimas

2024 m. Taryba posėdyje aptarė Kultūros ministerijos pateiktą *Kryždirbystės ir jos simbolikos Lietuvoje išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m.* (toliau – Kryždirbystės išsaugojimo planas) projektą. EKG T jam pritarė siūlydama patobulinti kai kuriuos Kryždirbystės išsaugojimo plano punktus dėl uždavinių, veiksmų ir siekiamų rezultatų. EKG T savo išvadas ir

pasiūlymus pateikė Kultūros ministerijai 2024 m. kovo 27 d. raštu Nr. S-131 „Dėl Kryždirbystės ir jos simbolikos Lietuvoje išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m.“

2.6.3. Nematerialaus kultūros paveldo sąvado sudarymo klausimai

Kaip minėta, įgyvendindama savivaldybių apklausą dėl etninės kultūros būklės, Taryba 2024 m. pirmą kartą į klausimyną įtraukė klausimus, kam savivaldybėje yra pavesta kuruoti NKP klausimus, ar savivaldybės strateginiuose planavimo dokumentuose yra NKP skirtos priemonės, ar yra sudaromi atskiri savivaldybių nematerialaus kultūros paveldo sąvada. Apie gautus duomenis išsamiau žr. šios Ataskaitos 2.3.1 dalyje).

EKGT regioninės tarybos aktyviai įsitraukia į NKP vertybių pateikimo sąvadui klausimų sprendimą, svarsto juos savo posėdžiuose. Pavyzdžiui, Žemaitijos regioninė taryba 2024 m. birželio 10 d. išplėstiniame posėdyje-forume svarstė klausimą apie Žemaitijos vertybes Lietuvos NKP sąvade kartu su šį sąvadą kuriojančia LNKC vyr. specialiste L. Sungailiene, nutardama paraginti Žemaitijos vietos bendruomenes, NKP puoselėtojus, sąveikaujant su vietos savivalda ir kultūros įstaigomis, aktyviau teikti paraiškas Lietuvos NKP sąvadui.

2.6.4. Nematerialaus kultūros paveldo specialistų išsaugojimo saugomų teritorijų direkcijose klausimas

EKGT regioninių tarybų sudėtyje yra ir NKP specialistai iš saugomų teritorijų (toliau – ST) direkcijų, o LNKC duomenimis net 15 specialistų iš ST direkcijų yra įsitraukę į NKP sąvado sudarymą.

ST direkcijų atstovai dar 2022 m. paskatino Tarybą dalyvauti svarstymuose dėl regioninių parkų direkcijų pertvarkos: ją įgyvendinant vietoj buvusių 29 regioninių parkų direkcijų buvo suplanuotos 4 naujos direkcijos etnografinių regionų pagrindu (Aukštaitijos, Žemaitijos, Mažosios Lietuvos ir Dzūkijos–Suvalkijos). Taryba 2022 m. sausio 26 d. raštu Nr. S-19 „Dėl saugomų teritorijų valdymo sistemos pertvarkos“ kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją (toliau – AM), pabrėždama etninės kultūros ir NKP puoselėjimo saugomose teritorijose svarbą ir būtinybę ne mažinti, o didinti kultūrologų skaičių regioninių parkų direkcijose. AM, atsakydama į EKGT raštą, 2022 m. vasario 11 d. raštu Nr. (65)-D8(E)-815 užtikrino, kad ST direkcijų pertvarkos I etape kultūrologų skaičius išliks tas pats (8, iš jų 4 – NKP specialistai), o II etape planuojama šį skaičių netgi didinti.

Visgi 2024 m. pradžioje Tarybą pasiekė žinia, kad kai kurie nauji ST direkcijų vadovai pasiūlė naikinti kultūros paveldo specialistų pareigybes, ypač NKP specialistų, nes jos nėra tiesiogiai susijusios su aplinkosauga. Taryba 2024 m. sausio 16 d. posėdyje aptarė šį klausimą kartu su Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos (toliau – VSTT) vyriausiąja patarėja Rūta Baškyte. Taryba 2024 m. sausio 24 d. raštu Nr. S-21 „Dėl kultūrologų pareigybių išsaugojimo saugomų teritorijų direkcijose“ kreipėsi į Seimo Aplinkos apsaugos komitetą ir Kultūros komitetą, AM, KM ir VSTT, primindama ankstesnį AM pažadą išsaugoti ir net didinti ST direkcijose kultūrologų etatus. Atsakydama į EKGT pateiktą raštą, Aplinkos ministerija 2024 m. vasario 14 d. raštu Nr. D8(E)-930 paaiškino, kad Seimui 2023 m. gruodžio 14 d. priėmus Saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2350, buvo suteikta ST direkcijoms ir VSTT daugiau įgaliojimų ir naujų funkcijų siekiant užtikrinti biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugą, ekosistemų atkūrimo priemonių rengimą ir įgyvendinimą visoje Lietuvoje, tačiau AM jokių nurodymų ST direkcijoms dėl jų struktūrų pokyčių neteikė, palikta galimybė apsispręsti pačioms direkcijoms.

Kaip parodė tolesnė šio klausimo eiga, kai kurios ST direkcijos (pvz., Mažosios Lietuvos ST direkcija) 2024 m. panaikino NKP kultūrologo etatą, o tai neatitinka deklaruotų ST direkcijų

pertvarkos planų. Tai iš esmės keičia regioninių parkų steigimo koncepciją, kurioje aiškiai nustatytas glaudus ryšys tarp gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimo bei visuomenės intereso jas pažinti, o tai žymiai sumažina saugomų teritorijų naudą visuomenei.

2.6.5. Atskiro tautodailininkų skyriaus Mažojoje Lietuvoje klausimas

Mažosios Lietuvos regioninės tarybos posėdžiuose 2024 m. rugsėjo 24 d. ir 2024 m. spalio 23 d. buvo svarstytas Klaipėdos regiono tautodailininkų kreipimasis dėl Lietuvos tautodailininkų sąjungos (toliau – LTS) Žemaitijos skyriaus pavadinimo pakeitimo. Pritarta siūlymui siekti, kad Tautodailininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus pavadinimas būtų papildytas įrašant žodžius „Mažosios Lietuvos“ – Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos skyrius.

2.7. Etninė kultūra ir turizmas

Šioje srityje Taryba 2024 metais daugiausia dėmesio skyrė nuo 2019 m. Tarybos iniciatyva rengiamam Etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkursui (toliau – Konkursas).

2.7.1. Etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso surengimas

Atsižvelgdama į Kultūros ministerijos siūlymą rengiant Konkursą daugiau dėmesio skirti NKP vertybėms, įtrauktoms į UNESCO ir Lietuvos NKP sąrašus, Taryba balandžio 9 d. posėdyje patikslino Konkurso nuostatus ir EKG 2024 m. balandžio 9 d. nutarimu Nr. TN-12 patvirtino atnaujintus Konkurso „Etnokultūrinė kaimo turizmo sodyba“ nuostatus.

2024 metais EKG, bendradarbiaudama su Lietuvos kaimo turizmo asociacija (toliau – LKTA), ŽŪM ir Turizmo rinkodaros asociacija (toliau – TURA), surengė ketvirtąjį Konkursą. Jis buvo paskelbtas balandžio 18 d. LKTA sezono atidaryme, kviečiant kaimo turizmo sodybų savininkus dalyvauti Konkurse. Iki spalio 1 d. buvo gautos 6 dalyvių paraiškos. Spalio mėnesį dalyvių sodybas aplankė regioninės komisijos, sudarytos iš EKG regioninių tarybų narių ir Konkurso partnerių atstovų. Lapkričio 6 d. Etnokultūrinės kaimo turizmo konkurso tarybos (sudarytos iš regioninių komisijų, LKTA, ŽŪM, TURA ir EKG atstovų) posėdyje buvo išrinkti Konkurso nugalėtojai: I vieta skirta sodybai „Grikucis“ (Dzūkija), II vieta – Bilionių sodybai „Gīvenėms“ (Žemaitija). III vieta – sodybai „Ėvė“ (Mažoji Lietuva). Konkurso nugalėtojai paskelbti lapkričio 7 d. LKTA sezono uždarymo renginyje (Trakų r.) ir apdovanoti EKG įsteigtu prizų (etnokultūrinės sodybos ženklu), visi Konkurso dalyviai pagerbti diplomais ir padėkomis.

Lapkričio 12 d. EKG posėdyje buvo aptarti Konkurso rezultatai, atkreiptas dėmesys į mažėjančių paraiškų skaičių. Pastebėta, kad to priežastis – netinkamas paraiškų teikimo metas (per patį sodybų sezono darbymetį), todėl pasiūlyta nustatyti, kad paraiškos būtų teikiamos iki sezono pradžios (iki gegužės mėn.) – tuomet regioninės komisijos galėtų aplankyti pateiktas sodybas nuo gegužės iki rugsėjo, kai sodybose vyksta daugiausia veiklų. Taip pat pasiūlyta įsteigti tris skirtingas Konkurso nominacijas: 1) už etnokultūrinę aplinką; 2) už etnokultūrinės paslaugas ir veiklas; 3) už kulinarinį paveldą tradicinėje aplinkoje. Taryba nutarė keisti Konkurso nuostatus ir organizavimą, pavesdama šią užduotį EKG sudarytai Etnokultūrinio turizmo grupei (ją sudaro Ona Drobelenė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, Gita Šapranauskaitė, Dalia Urbanavičienė).

2.8. Etninės kultūros ir jos puoselėtojų prestižo visuomenėje kėlimas

Taryba 2024 m. sprendė Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos teikimo klausimus, svarstė ir teikė siūlymus dėl kitų premijų už etnokultūrinę veiklą, taip pat daug dėmesio skyrė etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų būklei nagrinėti.

2.8.1. Nacionalinė Jono Basanavičiaus premija

Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė ir kiti Tarybos nariai 2024 m. vasario 14 d. dalyvavo Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos įteikimo 2023 metų laureatei dr. Daivai Vaitkevičienei iškilnėse Prezidentūroje, o 2024 m. vasario 15 d. – laureatės pagerbimo renginyje Lietuvių literatūros ir tautosakos institute.

23 pav. Nacionalinės Jono Basanavičiaus laureatė Daiva Vaitkevičienė, kiti Jono Basanavičiaus premijos laureatai (Martynas ir Marija Purvinai, Daiva ir Evaldas Vyčiniai, Vyktintas Vaitkevičius, Dalia Urbanavičienė, Vitalius Stepulis) ir Premijos komisijos pirmininkas Vytautas Tumėnas per Premijos teikimo iškilmes Prezidentūroje

Tarybos atstovų delegavimas į Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos komisiją. Taryba 2024 m. gegužės 14 d. posėdyje išrinko EKG T deleguojamus narius į naujos sudėties Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos komisiją (toliau – Premijos komisija), vadovaudamasi Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos nuostatais (patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 640 „Dėl Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos įsteigimo ir Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos nuostatų patvirtinimo“) ir atsižvelgdama į EKG T regioninių tarybų, į EKG T deleguojančių narius kitų institucijų ir organizacijų siūlymus. Į Premijos komisiją buvo pasiūlyti 29 kandidatai, Taryba slaptu balsavimu išrinko 7:

- 2 narius, pasiūlytus kultūros įstaigų, veikiančių etninės kultūros srityje:
- Gitą Šapranauskaitę (Lietuvos etnografijos muziejaus direktorę),

- Jūratę Šemetaitę (Lietuvos nacionalinio kultūros centro Etninės kultūros skyriaus vedėja);

2 narius, pasiūlytus mokslo ir studijų institucijų, atliekančių tyrimus etninės kultūros srityje ir (ar) rengiančių šios srities specialistus:

- prof. dr. Rytį Ambrazevičių (Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Etnomuzikologijos katedros profesorius),

- prof. dr. Liną Petrošienę (Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Filologijos katedros profesore);

3 narius, pasiūlytus nevyriausybinų organizacijų, Lietuvos lygmeniu veikiančių etninės kultūros srityje:

- dr. Gailą Kirdienę (Lietuvių etninės kultūros draugijos narę),

- Joną Rudzinską (Lietuvos tautodailininkų sąjungos pirmininką),

- dr. Skaidrę Urbonienę (Lietuvos tautodailės kūrėjų asociacijos narę).

Taryba 2024 m. gegužės 14 d. raštu Nr. S-166 „Dėl Etninės kultūros globos tarybos išrinktų Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos komisijos narių“ pateikė išrinktus kandidatus Kultūros ministerijai.

Premijos 2024 metų laureato rinkimai ir jo pagerbimo šventės organizavimas. Renkant Premijos 2024 metų laureatą, į Premijos komisiją deleguoti EKG T atstovai dalyvavo komisijos posėdžiuose ir nutarė suteikti Premiją Marijai Liugienei už išskirtinę ilgametę veiklą etninės kultūros srityje ir šiaudinių sodų tradicijos atgaivinimą, puoselėjimą ir tarptautinį pripažinimą.

2.8.2. Siūlymų teikimas dėl premijų skyrimo už etninės kultūros plėtrą

2024 m. Taryba ir regioninės tarybos teikė kandidatūras įvairioms kitoms premijoms ir apdovanojimams gauti, plėtojo iniciatyvas skirti regioninės tarybos apdovanojimus atitinkamo etnografinio regiono etninės kultūros puoselėtojams.

Premija už tradicinės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimą. 2024 m. lapkričio 19 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Kultūros ministerijos sudarytos Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo tarybos posėdyje, kuriame buvo svarstomos paraiškos dėl 2024 m. Kultūros ministerijos premijos už etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimą ir skleidimą suteikimo. Buvo paskirtos trys premijos: Nijolei Balčiūnienei, Algirdui Svidinskui ir Mildai Ričkutei.

Kandidatų siūlymas kitoms premijoms ar apdovanojimams gauti. Taryba pateikė Kultūros ministerijai siūlymą skirti geriausio metų kultūros centro premiją Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centrui (EKG T 2024 m. balandžio 29 d. raštas Nr. S-153 „Rekomendacija Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centrui“), kuriam ši premija lapkričio 16 d. buvo įteikta.

Taip pat teikta daug siūlymų dėl apdovanojimų skyrimo tradiciniams amatininkams: EKG T ir regioninės tarybos pasiūlė ŽŪM ir Žemės ūkio agentūrai premiją kaip sėkmingai bei kryptingai dirbantiems tradicinio amato populiarintojams skirti Karoliui Tamuliui (EKG T 2024 m. rugsėjo 12 d. raštas Nr. S-205 „Rekomendacija dėl premijos skyrimo Karoliui Tamuliui“), sėkmingiausiai dirbančio tradicinio amatininko premijas skirti Algimantui Tamašauskui, Kornelijai Lopetienei, Birutei Poškienei ir Klaidui Navickui (EKG T raštai: 2024 m. rugsėjo 12 d. Nr. S-204; 2024 m. rugsėjo 23 d. Nr. S-207; 2024 m. rugsėjo 25 d. Nr. S-209 ir 2024 m. rugsėjo 27 d. Nr. S-210). EKG T Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba pateikė Žemės ūkio agentūrai siūlymą Trakų krašto tradicinių amatų centrui skirti nominaciją „Sėkmingiausias 2024 amatų centras“ (EKG T 2024 m. rugsėjo 27 d. raštas Nr. S-212).

Regioninių tarybų iniciatyvos apdovanoti regione veikiančius etninės kultūros puoselėtojus. Žemaitijos regioninė taryba jau daug metų kasmet skiria savo apdovanojimus šio etnografinio regiono kultūros puoselėjimui nusipelnusiems asmenims, tokių pačių iniciatyvų ėmėsi ir kitos regioninės tarybos. Dėl to Taryba 2024 m. kovo 12 d. posėdyje nutarė aiškiau apibrėžti etninės kultūros puoselėtojų atskiruose etnografiniuose regionuose rinkimo ir pagerbimo organizavimo tvarkas, įtraukiant jas į bendrą EKG T nutarimų sistemą.

Žemaitija. Taryba 2024 m. balandžio 9 d. nutarimu Nr. TN-11 patvirtino Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatus. EKG T Žemaitijos regioninės tarybos 2024 m. birželio 10 d. išplėstiniam posėdyje-forume svarstytas Žemaitijos etnokultūrai nusipelnusių žmonių apdovanojimų klausimas – patikslinta renginio data ir vieta bei kiti organizavimo klausimai.

Lapkričio 20 d. Žemaitijos regioninė taryba, bendradarbiaudama su Šiaulių rajono savivaldybe, surengė Žemaitijos regiono etnokultūrai nusipelnusių žmonių pagerbimo šventę Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centre (toliau – Centras) Kuršėnuose, buvo apdovanoti 6 laureatai: Birutė Narmontienė, Birutė Normantienė, Gendrūta Kauneckienė, Irena Barbšienė, Raimondas Sinkevičius, Virginijus Mikuckis. Renginyje apdovanotuosius pristatė Žemaitijos regioninės tarybos narė Birutė Poškiene (Centro direktorė). Susirinkusiuosius pasveikino EKG T pirmininkė Dalia Urbanavičienė, Žemaitijos regioninės tarybos pirmininkas Virginijus Jocys, Šiaulių rajono meras Česlovas Greičius, Seimo narės Rimos Baškienės patarėja Ada Grakauskienė. Šventėje dalyvavo Tradicinių styginių instrumentų grupė (joje grojo laureatas R. Sinkevičius) ir Verbūnų romansų atlikėjų grupė „Retro“

24 pav. Apdovanoti Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojai su EKG T pirmininke D. Urbanavičiene, Žemaitijos regioninės tarybos nare, Etninės kultūros ir tradicinių amatų centro direktore B. Poškiene, Šiaulių r. savivaldybės meru Č. Greičiumi ir EKG T Žemaitijos regioninės tarybos pirmininku V. Jociu

Suvalkija (Sūduva). Taryba 2024 m. balandžio 9 d. nutarimu Nr. TN-10 patvirtino Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatus.

Suvalkijos (Sūduvos) regioninė taryba savo posėdyje dar vasario 1 d. svarstė klausimą dėl regiono etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo, o vėliau tuo tikslu sudaryta komisija išrinko 5 laureatus, kurių nuoširdus darbas praturtino krašto kultūrą, kryždirbystės, kankliavimo ir kitas tradicijas – Albiną Alkevičių, Albiną Kurtinaitį, Jaunių Vylių, Anelę Nasulevičienę ir Romualdą Spūdienę. Rugsėjo 27 d. buvo surengta Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventė

Paežerių dvare-muziejuje (Vilkaviškio r.), joje dalyvavo Vilkaviškio kultūros centro ansambliai „Lankupa“ ir „Sūduviai“. Deja, Albinas Alkevičius ir Albinas Kurtinaitis nebesulaukė šio šventės, todėl jų apdovanojimai buvo įteikti giminėms.

24 pav. Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų šventėje a. a. Albino Alkevičiaus apdovanojimas įteiktas jos šeimai.

Dzūkija (Dainava). Dzūkijos regioninė taryba 2024 m. spalio 9 d. ir gruodžio 23 d. posėdžiuose svarstė klausimą dėl etninės kultūros srityje nusipelnusių dzūkų apdovanojimų ir jų nuostatų rengimo projekto. Tuo tikslu buvo patvirtinta darbo grupė (ją sudaro O. Drobelenė, L. Balčiūnienė, N. Rasiulienė, G. Markevičienė, R. Galinienė, D. Blažulionytė, G. Golubovska).

Aukštaitija. Aukštaitijos regioninė taryba gruodžio 16 d. posėdyje svarstė klausimą dėl Aukštaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo. Jame nutarta siūlyti EKGKT parengti Apdovanojimų už etninės kultūros puoselėjimą etnografiniuose regionuose skyrimo nuostatus, kuriuose būtų reglamentuota apdovanojimo paskirtis, pretendentų jį gauti pateikimo reikalavimai ir apdovanojimo skyrimo tvarka, 5-ių komisijų atskiruose etnografiniuose regionuose sudarymas, apdovanojimų įteikimo ir apdovanojamųjų pagerbimo renginio organizavimas Vilniuje. Šis siūlymas buvo pateiktas svarstyti EKGKT.

Aukštaitijos siūlymui dėl etnografinių regionų etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo bendrųjų nuostatų parengimo gruodžio 19 d. nepritarė Suvalkijos (Sūduvos) regioninė taryba, nutarusi ir toliau organizuoti Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo renginį atskirai, o ne centralizuotai. 2025 metų pradžioje Aukštaitijos regioninės tarybos siūlymui nepritarė ir Žemaitijos bei Dzūkijos (Dainavos) tarybos. Galutiniai sprendimai bus priimti Tarybos nutarimu.

2.8.3. Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių organizacijų sąvado sudarymas ir šių organizacijų būklės tyrimas

EKGKT kartu su LNKC pagal Kultūros paveldo plano 1.2.4 uždavinį buvo įsipareigojusi sudaryti etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių nevyriausybinį organizacijų sąvadą (toliau – NVO sąvadas). Pradėjusi šį darbą dar 2023 metais, Taryba pasitelkė

regionines tarybas, svarstė NVO sąvado projektus posėdžiuose 2024 m. sausio 16 d. ir vasario 20 d., galiausiai NVO sąrašą patvirtino su galimybe trūkstamus duomenis tikslinti.

Taip pat buvo sudarytas klausimynas siekiant gauti duomenis apie etninės kultūros srities NVO būklę (ar turi etatus, patalpas, biudžetą ir pan.). EKG Tarybos užsakymu atliekamų tyrimų darbo grupės posėdyje vasario 21 d. nutarta EKG darbuotojų pajėgomis tikslinti medžiagą apie NVO ir atlikti gautų duomenų tyrimą. Tyrimas „Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių nevyriausybinų organizacijų veiklos galimybių tyrimas“ (toliau – NVO tyrimas) buvo užsakytas Erikai Ribašauskienei, kuri jį atliko iki 2024 m. gruodžio pabaigos. Tyrimu siekta įvertinti šių NVO socialines, veiklos vykdymo ir paramos valdymo charakteristikas, taip pat išsiaiškinti, su kokiais sunkumais jos susiduria vykdydamos savo veiklas.

Klausimynas buvo išsiųstas visoms 161 įtrauktoms į NVO sąvadą organizacijoms, tačiau atsakymus pateikė tik 56. Visos apklausoje dalyvavusios NVO nurodė, kad jų veiklos pagrindinis tikslas – gaivinti tėvų ir protėvių tradicijas, į kasdienį gyvenimą grąžinti liaudies išmintį, vertybių sistemą, dainas, papročius, siekti aplinkos apsaugos sistemos tobulinimo, gamtinės ekosistemos, kraštovaizdžio, gamtos ir kultūros paminklų išsaugojimo. Tačiau įgyvendindamos šiuos tikslus NVO susiduria su nemažais iššūkiais: veikiama savanoriškais pagrindais, maži žmogiškieji resursai, nėra etatų, neturi patalpų, labai ribotos finansinės galimybės, kyla sunkumų įgyvendinant projektus dėl neaiškių taisyklių, ataskaitos formų subtilybių ir su jomis teikiamų išlaidas pagrindžiančių dokumentų gausos ir kt. Anketose NVO atstovai nurodė, kad valstybės institucijų ir savivaldybių požiūris į NVO pernelyg formalus, biurokratiškas ir autokratiškas – neretai NVO iniciatyvos ignoruojamos, atmetamos arba perimamos ir atiduodamos biudžetinėms įstaigoms vykdyti, sumenkinant NVO kompetencijas, savanoriškai savo kraštui atliktą darbą ir pan.

Taryba nutarė šį tyrimą pristatyti LNKC organizuojamuose seminaruose etninės kultūros specialistams, viešinti konferencijose, socialiniuose tinkluose ir kitur, o svarbiausia – siekti didesnės valstybės paramos etninės kultūros srityje veikiančioms NVO, kurių veikla labai svarbi siekiant tautinio-patriotinio ugdymo sklaidos Lietuvoje.

2.9. Etninės kultūros sklaida viešosiose erdvėse ir žiniasklaidoje

2024 metais, kaip ir kasmet, Taryba daug dėmesio skyrė etninės kultūros sklaidai viešosiose erdvėse ir žiniasklaidoje, nuosekliai teikdama informaciją apie savo vykdomus darbus nacionalinei ir regioninei žiniasklaidai, vykdydama papildomus etninės kultūros sklaidos projektus.

2.9.1. Paramos etninės kultūros sklaidos priemonėms problematika

2024 m. balandžio 9 d. EKG posėdyje svarstytos Medijų rėmimo fondo nustatytos kultūrinės žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių programos finansavimo konkurso sąlygos. Atkreiptas dėmesys, kad dauguma etnokultūrinės krypties leidinių ir kitų žiniasklaidos priemonių rengėjų dirba iš patriotinių paskatų neturėdami jokių etatų, bet Medijų rėmimo fondas nustatė reikalavimą nurodyti turimus paraiškų teikėjų etatus, todėl daug kultūrinės žiniasklaidos rengėjų nebegali gauti paramos iš fondo ir užtikrinti savo veiklos tęstinumo. Akivaizdu, kad apribojant galimybes dalyvauti Medijų rėmimo fondo konkurse tiems kultūrinės žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių rengėjams, kurie neturi etatų, bus skiriama parama tik stambiesiems žiniasklaidos rengėjams. Posėdyje nutarta išsamiau ištirti susidariusią padėtį.

Tarybos užsakymu 2024 metais Gintaras Songaila atliko „Etnokultūrinio ir nematerialaus kultūros paveldo raiškos Lietuvos žiniasklaidoje kiekybinį ir kokybinį tyrimą“.

2.9.2. Lietuviškų papročių, muzikos ir simbolikos sklaidos per tradicines šventes viešosiose erdvėse inicijavimas, stebėseną

Patriotinių dainų sklaida valstybinių švenčių proga. Taryba tęsė ankstesniais metais priimtus nutarimus dėl patriotinių dainų sklaidos artėjant Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventėms, viešino EKG T parengtą „Laisvės kovų grojaraštį“ socialiniuose tinkluose.

Vėlinių ir Helovyno klausimas. 2024 m. spalio 8 d. Tarybos posėdyje svarstytas klausimas, kaip sukurti atsvarą vis labiau populiarėjantiems siaubą keliantiems Helovyno renginiams. Atkreiptas dėmesys į Lietuvos Respublikos nepilnamečių teisių apsaugos įstatymą, kuris įvardija, jog smurtiniu pobūdžiu pasižyminti, agresyvumą ir nepagarbą gyvybei skatinanti, baimę ar siaubą sukelianti, nusikalstamą veiką modeliuojanti informacija yra žalinga nepilnamečių psichinei sveikatai, fiziniam, dvasiniam ar doroviniam vystymuisi, todėl ji draudžiama ir ribojama, o už tai visų pirma yra atsakingos valstybės institucijos, viešosios informacijos rengėjai ir sklaidėjai, taip pat nepilnamečių tėvai (globėjai, rūpintojai). Tarybos nariai nutarė, kad reikia pateikti EKG T nuomonę dėl žalingo smurtą propaguojančio Helovyno poveikio remiantis šiuo įstatymu, o kaip alternatyvą pasiūlyti atjautą, atmintį, padėką ir bendrystę skatinančią akciją artėjant Vėlinėms.

EKG T 2024 m. spalio 16 d. raštu Nr. S-218 „Dėl atsvaros Helovynui – „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akcija artėjant Vėlinėms“ kreipėsi į įvairias institucijas ir organizacijas (KM, ŠMSM, SADM, savivaldybių kultūros ir švietimo skyrius, Lietuvos moksleivių sąjungą, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybą, Maisto banką, SOS vaikai, Lietuvos Caritą, Maltos ordino pagalbos tarnybą, Lietuvos negalios organizacijų forumą, Lietuvos Šaulių sąjungą, Lietuvos skautų sąjungą), kviesdama ištraukti į skelbiamą „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akciją artėjant Vėlinėms, o kartu atkreipdama dėmesį, kad pastaruoju metu Lietuvoje vis labiau plinta Helovyno renginiai, kuriuose vyrauja su mirtimi susiję gąsdinantys siaubūnai ir šurpinantys veiksmai, o tai itin nedera su lietuviškais Vėlinių papročiais, skatinančiais gerbti mirusiuosius, apmąstyti šio ir anapusinio pasaulio santykį.

Šis Tarybos kreipimasis susilaukė didžiulio dėmesio tiek žiniasklaidoje, tiek visuomenėje. Spalio 22 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo TV3 ir LNK laidose, kur buvo aptariamasis EKG T kvietimas ištraukti į „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akciją artėjant Vėlinėms. Spalio 23 d. Seimo Spaudos konferencijų salėje EKG T iniciatyva buvo surengta Signatarų klubo spaudos konferencija „Dėl atsvaros Helovynui – „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akcija artėjant Vėlinėms“, kurioje kalbėjo Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarė Birutė Valionytė, EKG T pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG T narys Jonas Vaiškūnas, Nacionalinės švietimo tarybos pirmininkas Zenonas Andrulėnas. Spalio 29 d. Dalia Urbanavičienė dalyvavo portalo www.alfa.lt laidoje apie Vėlines.

Informaciją apie Tarybos kreipimąsi aktyviai skleidė EKG T regioninės tarybos. Tarybą pasiekė žinios, kad nemažai švietimo ir kultūros įstaigų nusprendė neberengti Helovyno renginių, daug kas ištraukė į „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akciją.

Lietuviškų tradicijų ir simbolių populiarinimas advento ir kalėdiniu laikotarpiu. 2024 m. lapkričio 12 d. Tarybos posėdyje nutarta kreiptis į savivaldybes rekomenduojant advento ir kalėdiniu laikotarpiais daugiau dėmesio skirti lietuviškų kalendorinių tradicijų puoselėjimui viešosiose erdvėse organizuojamuose renginiuose.

Taryba 2024 m. gruodžio 2 d. raštu Nr. S-246 „Dėl lietuviškų tradicijų puoselėjimo advento ir kalėdiniu laikotarpiu“ kreipėsi į savivaldybių kultūros ir švietimo skyrius, siūlydama savivaldybėms paieškoti galimybių, kaip puoselėti lietuviybę ir lietuviškas tradicijas (ar bent jų atspindžius) advento ir kalėdinio laikotarpio renginiuose, perteikti lietuviškų tradicijų tęstinumą jaunajai kartai – kuriant šventines dekoracijas, panaudojant lietuviškas advento–Kalėdų

laikotarpio dainas, žaidimus ir tradicinius šokius, rengiant bendruomenines vakarones, persirengėlių vaikštynes, populiarinant lietuvišką Senį Kalėdą bei kitus papročius.

Šis Tarybos kreipimasis plačiai nuskambėjo savivaldybių įstaigose, žiniasklaidoje ir visuomenėje. Gruodžio 16 d. EKG T pirmininkė Dalia Urbanavičienė Lietuvos radijo laidoje kalbėjo apie kalėdinius papročius ir tradicinius šokius, žaidimus, o gruodžio 18 d. portalo www.alfa.lt laidoje pasakojo apie Kūčias. Regioninių tarybų nariai inicijavo ir stebėjo lietuviškų papročių, muzikos ir simbolikos sklaidą per tradicines kalendorines ir kitas šventes savo atstovaujамų savivaldybių viešosiose erdvėse.

2.9.3. Etninės kultūros sklaida EKG T svetainėje ir socialiniuose tinkluose

Be minėtų viešinimo veiklų populiarinant lietuviškus papročius, muzikinį folklorą ir simboliką per tradicines šventes, Taryba 2024 metais vykdė ir kitą etninės kultūros sklaidą EKG T svetainėje ir socialiniuose tinkluose:

- Surinkta informacija iš organizuojančiųjų etnokultūrinės vasaros stovyklas, parengtas ir paskelbtas 2024 m. vasarą vyksiančių etnokultūrinių vasaros stovyklų gidas, informacija apie jį paskelbta EKG T socialiniuose tinkluose ir žiniasklaidoje.

- Nuosekliai viešinta informacija apie Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados eigą, dalyvius ir laimėtojus.

- EKG T svetainėje pateikta atnaujinta informacija apie Lietuvos etnografinių regionų heraldiką.

- EKG T svetainėje ir per regionines tarybas buvo viešinami Baltų vienybės dienos minėjimo renginiai etnografiniuose regionuose.

- Etninės kultūros globos tarybos „Facebook“ paskyroje visus metus skelbti pranešimai apie kalendorines tradicines šventes, viešinti su jomis susiję įvairių įstaigų ir organizacijų sukurti projektai.

- Regioninių tarybų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos – „Facebook“ paskyroje skleista informacija apie šių regionų tradicinę kultūrą.

Be to, EKG T tinklalapyje www.ekgt.lt buvo sukurta užsienio lietuviams skirta paskyra „Globali Lietuva ir tautinė tapatybė“ (ji bus pildoma 2025 metais).

EKG T regioninių tarybų nariai pagal galimybes ir aktualų būtinumą vykdė etninės kultūros sklaidą savo atstovaujамų įstaigų ir asmeninėse „Facebook“ paskyroje bei svetainėse, dalijosi informaciniais pranešimais ir skelbimais apie regionuose vykstančius etninės kultūros renginius ir kita aktualia etninę kultūrą puoselėjančia informacija.

2.10. Lietuvių etninės kultūros globa bei plėtra užsienyje

Ši Tarybos veiklos kryptis buvo įgyvendinama bendradarbiaujant su Pasaulio lietuvių bendruomene (toliau – PLB), Seimo ir PLB komisija, Užsienio reikalų ministerija (toliau – URM), atskiromis užsienio lietuvių bendruomenėmis ir organizacijomis.

2.10.1. Užsienyje saugomų lietuvių folkloro garso įrašų ir archyvinių dokumentų fondų sąrašo sudarymas

Įgyvendindama savo įsipareigojimus strateginiuose dokumentuose (Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo plano 2020–2024 m. 1.3.1 uždavinys; „Globali Lietuva“ 2022–2030

m. įgyvendinimo veiksmų plano 2024–2026 m. 1.5.2.3 uždavinys), Taryba 2024 m. patikslino užsienyje saugomų lietuvių folkloro garso įrašų ir archyvinių dokumentų fondų sąrašą. Pagal gautus atsakymus sudarytas archyvų sąrašas:

- Pasaulio lietuvių archyvas (Lituanistikos tyrimo ir studijų centre Čikagoje, JAV),
- Lietuvių susivienijimas Amerikoje (angl. *Lithuanian Alliance of America* Niujorke, JAV),
- Latvių tautosakos archyvas Rygoje (Latvija),
- Suomijos literatūros draugijos archyvas Helsinkyje (Suomija),
- Lietuvių kultūros instituto archyvą Hiutenfelde (Vokietija),
- Kanados lietuvių muziejus-archyvas Ontarije (Kanada),
- Australijos lietuvių bendruomenės archyvas Adelaidėje,
- Amerikos lietuvių kultūros archyvas Putname (JAV),
- Varšuvos Frederiko Šopeno muzikos universiteto archyvas (Lenkija).

Šis sąrašas pavesintas EKG T svetainėje www.ekgt.lt, skiltyje „Globali Lietuva ir tautinė tapatybė“.

2.10.2. Bendradarbiavimas su lietuvių bendruomenėmis bei organizacijomis išeivijoje

Taryba 2024 m. kovo 12 d. posėdyje svarstė klausimą dėl užsienio lietuviams skirtų paskaitų, seminarų, mokymų ir kitų reginių organizavimo poreikio siekiant išsaugoti lietuvišką tapatybę užsienio lietuvių bendruomenėse. Nutarta sudaryti Užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo darbo grupę (Dalia Urbanavičienė, Vaida Kasparavičienė, Gita Šapranauskaitė, Zigmas Kalesinskas), kuriai pavesta spręsti su užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimu susijusius klausimus (EKG T 2024 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. TN-12 „Dėl Užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo darbo grupės sudarymo“).

Kovo 27 d. buvo surengtas Užsienio lietuvių darbo grupės posėdis, kuriame dalyvavo LNKC pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialistė Jurga Gailiūtė, URM Užsienio lietuvių departamento Ryšių su bendruomenėmis ir informavimo skyriaus vedėja Laura Dilytė ir Hadelando lietuvių bendruomenės pirmininkė Elena Valiulienė (Norvegija). Atkreiptas dėmesys, kad užsienio lietuviams skirta informacija yra išsibarsčiusi įvairių institucijų svetainėse, todėl pasiūlyta EKG T tinklalapyje sukurti skyrelį, kuriame būtų pateikiama užsienio lietuviams skirta svarbiausia informacija ir naudingos nuorodos. Taip pat nutarta rinkti duomenis apie užsienio lietuvių rengiamas stovyklas Lietuvoje, panagrinėti LNKC atliktų apklausų rezultatus, svarstyta galimybė rudenį seminarą surengti tautosakos temomis užsienio lietuvių stovyklų organizatoriams.

Birželio 27 d. EKG T patalpose įvyko pasitarimas su PLB bendruomenės nariais (Australijos lietuvių bendruomenės pirmininke Rasa Mauragis, PLB Kultūros komiteto pirmininke Jūrate Kaspersen, Hadelando lietuvių bendruomenės pirmininke Elena Valiulienė) bei PLB nare edukologe, teisininke Rita Virbaliene. Buvo aptartas klausimyno dėl etninės kultūros būklės užsienio lietuvių bendruomenėse ir lituanistinėse mokyklose projektas, galimybės surengti seminarą užsienio lietuviams, kokia jiems būtų aktuali informacija etninės kultūros temomis, pristatyta rengiama EKG T svetainės skiltis „Globali Lietuva ir tautinė tapatybė“. Nutarta parengti atskirus klausimynus užsienio lietuvių bendruomenėms ir lituanistinėms mokykloms, pagal gautus apklausos duomenis ir išsakytą poreikį spręsti, kokius seminarus reikėtų rengti užsienio lietuviams.

25 pav. Pasitarimas su PLB nariais Tarybos būstinėje 2024 m. birželio 27 d.

Gruodžio 14 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Hamburgo užsienio lietuvių bendruomenės surengtame seminare „Lietuvių choreografinis folkloras: raida ir ypatybės“, kurio metu aptarė ne tik lietuvių choreografinio folkloro ypatybes, bet ir aktualius etninės kultūros puoselėjimo klausimus.

2.10.3. Apklausų dėl lietuviškų tradicijų puoselėjimo užsienio lietuvių bendruomenėse įgyvendinimas

Buvo nutarta parengti du klausimynus: vieną – užsienio lietuvių bendruomenėms, kitą – lituanistinėms mokykloms užsienyje. Klausimynai 2024 m. lapkričio mėn. buvo išsiųsti 200 adresatų. Abi anketos buvo skelbiamos pakartotinai, nes atsakymų sulaukta labai mažai, palyginti su adresatų skaičiumi.

Apklausoje „Lietuviškų tradicijų puoselėjimas užsienio lietuvių bendruomenėse“ dalyvavo 33 užsienio lietuvių bendruomenės (toliau – LB): Hadelando LB, Argentinos LB, Lietuvių draugija „Linas“ Jungtinėje Karalystėje, Estijos LB, Jungtinės Karalystės LB „Jungtis“, Lietuvių bendruomenė Jungtinės Karalystės pietų pakrantėje, Portsmoutho LB, Vokietijos LB, Liuksemburgo LB, Australijos LB Sidnėjuje, Australijos LB, Danijos lietuvių profesionalų klubas, Otavos LB, Korėjos LB, Oksfordo LB, Lietuviai Hobarto apylinkėje, Argentinos LB, Graikijos LB, Švedijos LB, Portugalijos LB, Argentinos Tandilo LB „Laisva Lietuva“, Ukrainos LB, Urugvajaus lietuvių kultūros draugija, Naujosios Zelandijos LB, Lenkijos LB, Kolorado LB, Floridos lietuvių centras „Saulėtas krantas“, Nevados LB, Klivlendo LB, San Francisko LB, Lidso LB, Singapūro LB, Armėnijos LB.

Antroje apklausoje „Etninės kultūros puoselėjimas užsienio lituanistinėse mokyklose“ dalyvavo 34 lituanistinės mokyklos iš 15 šalių: Švedijos, Ukrainos, Prancūzijos, Lenkijos, JAV, Baltarusijos, Švedijos, Jungtinės Karalystės, Ispanijos, Vokietijos, Kipro, Turkijos, Australijos, Austrijos, Norvegijos.

Abiejų apklausų rezultatų analizė ir viešinimas perkeltas į 2025 m., užsakius atlikti išsamesnį tyrimą.

2.10.4. Bendradarbiavimas su lietuvių bendruomenėmis etninėse lietuvių žemėse

Tarybos siūlymu Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadose gali dalyvauti ir užsienio lietuviai. 2023–2024 mokslo metais 6-ojoje Olimpiadoje dalyvavo dvi moksleivės iš Lenkijoje esančio lietuviško Punsko krašto (viena iš jų šalies etape užėmė III vietą 11–12 klasių amžiaus grupėje), o 2024–2025 mokslo metais 7-ojoje Olimpiadoje – viena mokinė.

Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos (toliau – LLEKD) atstovai yra įtraukti į EKG regioninių tarybų sudėtį: į Dzūkijos (Dainavos) regioninę tarybą deleguota Anastazija Sidarienė (ji tapo viena iš regioninės tarybos pirmininko pavaduotojų), o į Suvalkijos (Sūduvos) regioninę tarybą – Aldona Vaicekauskienė. 2024 m. gegužės 8 d. Punske LLEKD kvietimu buvo surengtas Suvalkijos (Sūduvos) ir Dainavos (Dzūkijos) regioninių tarybų bendras išvažiuojamasis posėdis, kuriame aptartos bendradarbiavimo su lietuvių bendruomene Punske galimybės.

2024 metais EKG įgyvendino ir kitus darbus: svarstė Etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo rekomendacijų parengimo klausimą, siūlymą įtraukti *škudžių* avių veislę į Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių fondo sąrašą, tradiciškai tęsė Baltų vienybės dienos renginių stebėseną ir viešinimą.

3. Tarybos 2024 metų veiklos rezultatų apibendrinimas

Šiame skyriuje pateikiama glausta informacija apie Tarybos, jos ir regioninių tarybų sudarytų darbo grupių posėdžius ir pasitarimus, pateiktus siūlymus dėl teisės aktų, Tarybos patvirtintus teisės aktus, atliktas apklausas, sudarytus sąvadus, surengtus ar inicijuotus renginius ir kitus veiklos rezultatus.

3.1. Tarybos ir regioninių tarybų posėdžiai, darbo grupių posėdžiai

2024 metais iš viso buvo surengta **12 Tarybos posėdžių** (2 iš jų – neeiliniai), sudarant sąlygas Tarybos nariams posėdžiuose dalyvauti tiesiogiai arba nuotoliniu būdu.

Tarybos padaliniai etnografiniuose regionuose (Aukštaitijoje, Dzūkijoje (Dainavoje), Mažojoje Lietuvoje, Suvalkijoje (Sūduvoje) ir Žemaitijoje) – **regioninės tarybos surengė 20 posėdžių**: Aukštaitijos – 4, Dzūkijos (Dainavos) – 4, Mažosios Lietuvos – 5, Suvalkijos (Sūduvos) – 3, Žemaitijos – 4.

2024 m. rugsėjo 13 d. įvyko **bendras Tarybos ir regioninių tarybų posėdis** Telšiuose.

Tarybos sudarytos **darbo grupės (7) surengė 8 posėdžius ir 1 pasitarimą**: Švietimo ir mokslo darbo grupė – 3 posėdžius; Etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso taryba – 1 posėdį; Tradicinių amatų ir tautinio paveldo darbo grupė – 1 posėdį; EKG T užsakymu atliekamų tyrimų darbo grupė – 1 posėdį; Užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo grupė – 1 posėdį ir 1 pasitarimą; Etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo rekomendacijų parengimo darbo grupė – 1 posėdį.

Regioninės tarybos sudarė 3 darbo grupes ir 13 komisijų svarbiems etninės kultūros klausimams regionuose spręsti, kurios iš viso **surengė 19 posėdžių**:

- Aukštaitijos regioninėje taryboje veikė 2 komisijos – Aukštaitijos etnografinio regiono mokinių etninės kultūros olimpiados komisija (2 posėdžiai), Aukštaitijos etnografinio regiono etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso vertinimo komisija (1 posėdis).
- Dzūkijos (Dainavos) regioninėje taryboje veikė 1 darbo grupė ir 2 komisijos – Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono mokinių etninės kultūros olimpiados komisija (3 posėdžiai), Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso vertinimo komisija (2 posėdžiai), Dzūkijos (Dainavos) regiono etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatų sudarymo darbo grupė (1 posėdis).
- Mažosios Lietuvos regioninėje taryboje veikė 1 darbo grupė ir 3 komisijos – Mažosios Lietuvos regiono heraldikos kūrimo darbo grupė (10 posėdžių), konkurso „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono metų mokytojas – etnokultūros puoselėtojas 2024“ vertinimo komisija (1 posėdis), Mažosios Lietuvos etnografinio regiono etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso vertinimo komisija (1 posėdis), Mažosios Lietuvos etnografinio regiono mokinių etninės kultūros olimpiados komisija (1 posėdis).
- Suvalkijos (Sūduvos) regioninėje taryboje veikė 3 komisijos – Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų konkurso vertinimo komisija (1 posėdis), Suvalkijos (Sūduvos) etnografinio regiono mokinių etninės kultūros olimpiados komisija (1 posėdis), Suvalkijos (Sūduvos) etnografinio regiono etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso vertinimo komisija (1 posėdis).
- Žemaitijos regioninėje taryboje veikė 1 darbo grupė ir 3 komisijos – Žemaitijos regiono heraldikos kūrimo darbo grupė (1 posėdis), Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo

konkurso vertinimo komisija (1 posėdis), Žemaitijos etnografinio regiono mokinių etninės kultūros olimpiados komisija (1 posėdis), Žemaitijos etnografinio regiono etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso vertinimo komisija (1 posėdis).

Tarybos atstovai dalyvavo kitų institucijų sudarytose 3 komisijose ar tarybose: Kultūros ministerijos (KM) sudarytoje Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos komisijoje; KM sudarytoje Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo taryboje; Žemės ūkio ministerijos sudarytoje Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ir tradicinių amatų meistrų atestavimo ekspertų komisijoje.

2024 m. **Taryba savo siūlymus ir (ar) išvadas pateikė 35 raštais šioms institucijoms:**

- Lietuvos Respublikos Seimui, Seimo komitetams – Kultūros, Aplinkos apsaugos, Švietimo ir mokslo; Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijai,
- Lietuvos heraldikos komisijai (LHK),
- Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ministerijoms – KM, ŠMSM, AM, ŽŪM, VRM, SADM, URM,
- Lietuvos kultūros tarybai,
- Žemės ūkio agentūrai,
- Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai,
- visoms Lietuvos savivaldybėms.

Tarybos padaliniai – **regioninės tarybos savo siūlymus ir (ar) išvadas pateikė 14 raštų šioms institucijoms:** LHK, KM, savivaldybėms, Kelmės kultūros centrai.

2024 metais įgyvendindama savo veiklas **Taryba ir regioninės tarybos bendradarbiavo su šiomis institucijomis ir organizacijomis:**

- Seimo komitetams, komisijoms, laikinosioms grupėms – Kultūros komitetu, Švietimo ir mokslo komitetu, Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetu, Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija, Seimo laikinosioms grupėms – Etno bičiulių, Mažosios Lietuvos draugų, Žemaičių.
- Seimui atskaitingomis komisijomis – Valstybine lietuvių kalbos komisija, Valstybine kultūros paveldo komisija, Nacionaline šeimos taryba, Nacionaline sveikatos taryba, Lietuvos švietimo taryba.
- Prezidento kanceliarija, LHK.
- Ministerijomis – KM, ŠMSM, ŽŪM, AM, URM, VRM, SADM.
- Ministerijoms pavaldžiomis įstaigomis – Lietuvos nacionaliniu kultūros centru, Lietuvos kultūros taryba, Nacionaline švietimo agentūra, Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra, Lietuvos etnografijos muziejumi, Lietuvos nacionaliniu dailės muziejumi, Žemės ūkio agentūra ir kt.
- Mokslo ir studijų įstaigomis – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Klaipėdos universitetu, Vytauto Didžiojo universitetu, Vilniaus universiteto Šiaulių akademija ir kt.
- Visomis savivaldybėmis, taip pat jų įsteigtomis įstaigomis – kultūros centrais (Vilniaus etninės kultūros centru, Kauno tautinės kultūros centru, Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centru ir kt.); muziejais (Šilutės Hugo Šojaus ir kt.); švietimo įstaigomis (Vilniaus

Simono Stanevičiaus progimnazija, Zarasų Pauliaus Širvio progimnazija, Liudvinavo Kazio Borutos gimnazija ir kt.).

- NVO – Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga, Žemaitukų arklių augintojų asociacija, Lietuvos moksleivių sąjunga, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, Maisto banku, SOS vaikai, Lietuvos Šaulių sąjunga, Lietuvos skautų sąjunga ir kt.
- LRT, regionine žiniasklaida ir kitomis žiniasklaidos priemonėmis.

3.2. Tarybos parengti teisės aktai

Taryba 2024 metais **patvirtino 23 teisės aktus**, susijusius su etninės kultūros globa ir EKGT veikla, regioninių tarybų sudėties kaita, iš kurių svarbiausi:

- *Dėl 2025 metų paskelbimo Lietuvių liaudies dainų metais* (2024 m. vasario 20 d. nutarimu Nr. TN-4),
- *Dėl Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatų patvirtinimo* (2024 m. balandžio 9 d. nutarimu Nr. TN-10),
- *Dėl Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatų patvirtinimo* (2024 m. balandžio 9 d. nutarimu Nr. TN-11),
- *Dėl konkurso „Etnokultūrinė kaimo turizmo sodyba“ nuostatų patvirtinimo* (2024 m. balandžio 9 d. nutarimu Nr. TN-12),
- *Dėl Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono metų mokytojo – etnokultūros puoselėtojo vardo suteikimo nuostatų patvirtinimo* (2024 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. TN-15),
- *Dėl Mažosios Lietuvos etnografinio regiono herbinių vėliavų patvirtinimo* (2024 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. TN-17),
- *Dėl Etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarkos patvirtinimo* (2024 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. TN-18),
- *Dėl Etnografinio regiono herbo naudojimo tvarkos patvirtinimo* (2024 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. TN-19),
- *Dėl Lietuvių liaudies dainų metų minėjimo 2025 metais veiksmų plano patvirtinimo* (2024 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. TN-20),
- *Dėl Lietuvių liaudies dainų metų ženklų patvirtinimo* (2024 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. TN-23).

3.3. Tarybos siūlymai dėl teisės aktų projektų tobulinimo

Taryba 2024 m. pateikė siūlymus dėl **9 teisės aktų** tobulinimo:

- Dėl „*Kultūros politikos pagrindų įstatymo*“ – Tarybos siūlymai tobulinti šio įstatymo projektą pateikti raštais 2024 m. kovo 12 d. Nr. S-124 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto“ (adresuota KM) ir 2024 m. gegužės 16 d. Nr. S-167 „Dėl Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto Nr. XIVP-3654“ (adresuota Seimo KK).
- Dėl „*Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairių*“ – kreiptasi į Lietuvos kultūros tarybą EKGT raštu 2024 m. sausio 30 d. Nr. S-30 „Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairių“.

- Dėl „*Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo Nr. VIII-1889 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto papildymo*“ – Taryba 2024 m. rugsėjo 23 d. raštu Nr. S-208 „Dėl Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo Nr. VIII-1889 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto papildymo“ pasiūlė į projektą įtraukti EKG T regioninius padalinius etnografiniuose regionuose (Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos regionines tarybas).

- Dėl „*Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 straipsnio pakeitimo įstatymo*“ – Taryba pasiūlė keisti Vietos savivaldos įstatymo ne tik 6-ąjį, bet ir 7-ąjį straipsnius EKG T raštais 2024 m. kovo 12 d. Nr. S-125 „Dėl Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projekto“ (adresuota KM) ir 2024 m. gegužės 16 d. Nr. S-168 „Dėl Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projekto“ (adresuota Seimo KK).

- Dėl „*Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų konstitucinio įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų konstitucinio įstatymo ir Lietuvos respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo Nr. VIII-1328 6^l straipsnio pakeitimo projektų*“ – Taryba 2024 m. balandžio 24 d. raštu Nr. S-152 kreipėsi į Vidaus reikalų ministeriją ir pateikė pastabas dėl šių įstatymų projektų.

- Dėl „*Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymo Nr. X-1207 pakeitimo įstatymo projekto*“ – Tarybos išvados ir siūlymai tobulinti Lietuvos Respublikos Tautinio paveldo produktų įstatymo Nr. X-1207 pakeitimo įstatymo projektą pateikti Žemės ūkio ministerijai raštais 2024 m. kovo 13 d. Nr. S-126 ir 2024 m. liepos 22 d. Nr. S-188.

- Dėl „*Sutartinių, lietuvių polifoninių dainų išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m.*“ – Taryba 2024 m. spalio 22 d. raštu Nr. S-229 „Dėl Sutartinių išsaugojimo veiksmų plano“ pritarė Kultūros ministerijos parengtam Sutartinių išsaugojimo veiksmų plano projektui.

- Dėl „*Kryždirbystės ir jos simbolikos Lietuvoje išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m.*“ – Taryba 2024 m. kovo 27 d. raštu Nr. S-131 „Dėl Kryždirbystės ir jos simbolikos Lietuvoje išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m.“ pateikė Kultūros ministerijai savo pastabas.

- Dėl „*Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo papildymo*“ – Taryba 2024 m. spalio 10 d. raštu Nr. S-215 „Dėl Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo papildymo“ kreipėsi į Seimo Kultūros komitetą dėl siūlymo papildyti Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo 6^l straipsnio 14 dalį papildomomis nuostatomis, užtikrinančiomis socialines garantijas Tarybos pirmininkui kaip valstybės pareigūnui.

3.4. Kiti Tarybos siūlymai

Taryba 2024 metais pateikė įvairius **kitus siūlymus (iniciatyvas)** – dėl kalendorinių švenčių, dėl premijų ar kitų apdovanojimų skyrimo etninės kultūros puoselėtojams:

- 2024 m. spalio 16 d. raštu Nr. S-218 „Dėl atsvaros Helovynui – „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akcija artėjant Vėlinėms“ Taryba pateikė siūlymus Kultūros ministerijai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Savivaldybių kultūros ir švietimo skyriams, Lietuvos moksleivių sąjungai, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybai, Maisto bankui, SOS vaikai, Lietuvos Caritui, Maltos ordino pagalbos tarnybai, Lietuvos negalios organizacijų forumui, Lietuvos Šaulių sąjungai, Lietuvos skautų sąjungai.

- 2024 m. gruodžio 2 d. raštu Nr. S-246 „Dėl lietuviškų tradicijų puoselėjimo advento ir kalėdiniu laikotarpiu“ Taryba pateikė siūlymus savivaldybių kultūros ir švietimo skyriams.

- 2024 m. balandžio 29 d. raštu Nr. S-153 „Rekomendacija Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centrui“ Taryba pateikė siūlymą Kultūros ministerijai.

- 2024 m. rugsėjo 12 d. raštu Nr. S-204 „Rekomendacija premijuoti Korneliją Lopetienę kaip sėkmingiausiai dirbančią amatininkę“ EKG T Žemaitijos regioninė taryba pateikė siūlymą Žemės ūkio agentūrai.
- 2024 m. rugsėjo 12 d. raštu Nr. S-205 „Rekomendacija dėl premijos skyrimo Karoliui Tamuliui“ Taryba pateikė siūlymą Žemės ūkio ministerijai.
- 2024 m. rugsėjo 23 d. raštu Nr. S-207 „Rekomendacija Algimantą Tamašauską premijuoti kaip sėkmingiausiai dirbančiam tradiciniam amatininkui“ Taryba pateikė siūlymą Žemės ūkio agentūrai.
- 2024 m. rugsėjo 25 d. raštu Nr. S-209 „Rekomendacija Birutę Poškienę premijuoti kaip sėkmingiausiai dirbančią tradicinę amatininkę“ EKG T Žemaitijos regioninė taryba pateikė siūlymą Žemės ūkio agentūrai.
- 2024 m. rugsėjo 27 d. raštu Nr. S-210 „Rekomendacija dėl premijos skyrimo Klaidui Navickui“ EKG T Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba pateikė siūlymą Žemės ūkio agentūrai.
- 2024 m. rugsėjo 27 d. raštu Nr. S-212 „Dėl rekomendacijos nominuoti Trakų krašto tradicinių amatų centrą „Sėkmingiausias 2024 amatų centras“ EKG T Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba pateikė siūlymą Žemės ūkio agentūrai.

3.5. Apklausos, sąvadai, tyrimai

2024 metais Taryba atliko 5 apklausas, sudarė 2 sąvadus, EKG T užsakymu buvo atlikti 3 tyrimai.

Apklausos (5):

- Lietuvos savivaldybių apklausa dėl etninės kultūros būklės savivaldybėse 2023 metais.
- Užsienio lietuvių bendruomenių apklausa „Lietuviškų tradicijų puoselėjimas užsienio lietuvių bendruomenėse“.
- Lituanistinių mokyklų užsienyje apklausa „Etninės kultūros puoselėjimas užsienio lituanistinėse mokyklose“.
- NVO apklausa „Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų veiklos galimybių tyrimas“.
- Mokyklų apklausa dėl dainų „Abiturientų santykio su lietuvių liaudies dainomis kaita“.

Sąvadai (2):

- Nevyriausybinių organizacijų, veikiančių etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje, sąvadas.
- Etnokultūrinių vasaros stovyklų sąvadas.

Tyrimai (3):

- Andželikos Bylaitės tyrimas „Abiturientų santykio su lietuvių liaudies dainomis kaita“.
- Erikos Ribašauskienės tyrimas „Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų veiklos galimybių tyrimas“.
- Gintaro Songailos tyrimas „Etnokultūrinio ir nematerialaus kultūros paveldo raiškos Lietuvos žiniasklaidoje kiekybinis ir kokybinis tyrimas“.

3.6. Tarybos surengti ar inicijuoti renginiai

2024 metais EKG T ir regioninės tarybos, bendradarbiaudamos su partneriais, surengė 1 spaudos konferenciją, 2 seminarus, 40 Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados (toliau – Olimpiada) renginių, 5 šventinius renginius, 8 tarpinstitucinius pasitarimus. Be to, Tarybos atstovai dalyvavo 26 tarpinstituciniuose pasitarimuose.

Spaudos konferencija: 2024 m. spalio 23 d. Tarybos iniciatyva su Lietuvos nepriklausomybės akto signatarų klubu (toliau – Signatarų klubas) surengta spaudos konferencija Seime „Dėl atsvaros Helovynui – „Gerumo, atminties ir bendrystės“ akcija artėjant Vėlinėms“ (kalbėjo Signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė, EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė, Aukštaitijos regioninės tarybos pirmininkas Jonas Vaiškūnas ir Nacionalinės švietimo tarybos pirmininkas Zenonas Andrulėnas).

Seminarai:

- Rugsėjo 26–27 d. nuotolinis seminaras „Pasirengimas 7-ajai Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai: kalendorinių papročių ir liaudies kūrybos pažinimas“ (organizatoriai – KTKC ir EKG T).
- Gruodžio 14 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Hamburgo užsienio lietuvių bendruomenei skirtame seminare „Lietuvių choreografinis folkloras: raida ir ypatybės“, kurio metu aptarė aktualius etninės kultūros puoselėjimo klausimus.

Olimpiados renginiai:

- Vasario mėn. įvyko 6-osios Olimpiados antrojo etapo etnografiniuose regionuose 5 renginiai, kuriuos rengė EKG T regioninės tarybos: vasario 28 d. – Mažojoje Lietuvoje, vasario 20 d. – Aukštaitijoje, vasario 23 d. – Dzūkijoje (Dainavoje), vasario 27 d. – Suvalkijoje (Sūduvoje) ir Žemaitijoje.
- Balandžio 26–27 d. įvyko 6-osios Olimpiados šalies etapas Taujėnų gimnazijoje (Ukmergės r.) (prie organizavimo prisidėjo EKG T, kurios pirmininkė D. Urbanavičienė buvo Olimpiados vertinimo komisijos pirmininkė).
- Gruodžio mėn. įvyko EKG T inicijuotos 7-osios Olimpiados pirmasis etapas 34 savivaldybėse ir Lenkijos lietuvių bendruomenėje Punske (Olimpiados pagrindinis organizatorius – savivaldybės ir LEKUS, o EKG T – Olimpiados organizatorių partneris).

EKG T su partneriais surengti šventiniai renginiai 2024 metais:

- Sausio 26 d. Baisogalos dvare buvo įteikti apdovanojimai Žirgo metams skirto piešinių konkurso laureatams (renginį inicijavo EKG T, organizavo Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga ir Žemaitukų arklių augintojų asociacija).
- Vasario 15 d. surengtos Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureatės dr. Daivos Vaitkevičienės pagerbimo iškilmės Lietuvių literatūros ir tautosakos institute (LLTI) (organizavo LLTI, partneris – EKG T).
- Rugsėjo 27 d. surengta Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventė Paežerių dvare (renginio organizatoriai – Suvalkijos (Sūduvos) regioninė taryba ir Paežerių dvaras-muziejus).

- Lapkričio 27 d. Šilutėje surengtas Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldikos pristatymo renginys (renginį organizavo EKG T ir Mažosios Lietuvos regioninė taryba bei Šilutės rajono savivaldybė).
- Lapkričio 20 d. surengta Žemaitijos regiono etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventė Kuršėnų dvare (organizatorė – Žemaitijos regioninė taryba ir Šiaulių r. savivaldybė).

Tarybos inicijuoti tarpinstituciniai pasitarimai:

- Vasario 27 d. įvyko nuotolinis EKG T ir LKT atstovų pasitarimas dėl EKG T pateiktų siūlymų etnokultūrinių projektų rėmimo klausimu.
- Kovo 27 d. buvo surengtas Užsienio lietuvių darbo grupės posėdis, kuriame dalyvavo LNKC pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialistė Jurga Gailiūtė, URM Užsienio lietuvių departamento Ryšių su bendruomenėmis ir informavimo skyriaus vedėja Laura Dilytė ir Hadelando lietuvių bendruomenės pirmininkė Elena Valiulienė (Norvegija).
- Birželio 7 d. įvyko nuotolinis ŽŪM ir EKG T atstovų pasitarimas, kuriame aptarti EKG T siūlymai dėl Tautinio paveldo produktų įstatymo keitimo projekto tobulinimo.
- Birželio 10 d. įvyko išplėstinis posėdis-forumas „Žemaitijos kultūrinis, istorinis paveldas – palikimas, būklė, tęstinumas“ Kražiuose (surengė Žemaitijos regioninė taryba).
- Birželio 27 d. EKG T patalpose įvyko pasitarimas su PLB bendruomenės nariais (Australijos lietuvių bendruomenės pirmininke Rasa Mauragis, PLB Kultūros komiteto pirmininke Jūrate Kaspersen, Hadelando lietuvių bendruomenės pirmininke Elena Valiulienė) dėl etninės kultūros būklės užsienio lietuvių bendruomenėse.
- Spalio 29 d. įvyko visų Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybių atstovų ir EKG T bei Dzūkijos (Dainavos) regioninės tarybos nuotolinis posėdis dėl etnografinio regiono heraldikos (surengė Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba).
- Lapkričio 6 d. EKG T surengė nuotolinį Etnokultūrinės kaimo turizmo konkurso tarybos (sudarytos iš EKG T regioninių komisijų, LKTA, ŽŪM, TURA ir EKG T atstovų) posėdį, kurio metu buvo išrinkti šio konkurso laimėtojai.
- Gruodžio 11 d. surengtas nuotolinis pasitarimas su Žemaitijos etnografinio regiono savivaldybių atstovais dėl Žemaitijos heraldikos kūrimo (surengė EKG T Žemaitijos regioninė taryba).

EKG T atstovai dalyvavo 26 tarpinstituciniuose pasitarimuose:

- Sausio 5 d. Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo ŠMSM pasitarime dėl EK programos įgyvendinimo rekomendacijų pradiniam ir pagrindiniam ugdymui parengimo.
- Vasario 8 d. ir balandžio 3 d. Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto svarstymuose Kultūros ministerijoje.
- Birželio 12 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė Seime surengtame Lietuvos kultūros kongreso konferencijoje skaitė pranešimą „Etnokultūrinio ugdymo aktualijos: proveržiai ir kliūtys“.
- Birželio 27 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pristatė parengtą *Nacionalinę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programą „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“* VDU Švietimo akademijos ekspertų grupės posėdyje.

- Rugsėjo 24 d. NŠA surengtame metodiniame renginyje pedagogams pristatytos *Pradinio ugdymo etninės kultūros programos įgyvendinimo rekomendacijos* ir *Pagrindinio ugdymo etninės kultūros programos įgyvendinimo rekomendacijos* (EKG T pirmininkė skaitė pranešimą).
- Lapkričio 19 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo KM sudarytos Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo tarybos posėdyje, kuriame buvo svarstomos paraiškos dėl 2024 m. KM premijos už etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimą ir skleidimą suteikimo.
- EKG T deleguoti 7 atstovai dalyvavo Nacionalinės Jono Basanavičiaus komisijos 2 posėdžiuose.
- Tarybai atstovaujanti EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo KM sudarytos Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo komisijos 2 posėdžiuose.
- EKG T atstovai dalyvavo LHK komisijos posėdžiuose 2024 m. sausio 11, vasario 1, balandžio 11 ir 18, gegužės 2 ir birželio 10 d. sprendžiant etnografinių regionų heraldikos kūrimo klausimus.
- EKG T pirmininkės pavaduotojas Jonas Rudzinskas dalyvavo ŽŪM sudarytos Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ir tradicinių amatų meistrų atestavimo ekspertų komisijos 9 posėdžiuose.

3.7. Padėkos ir diplomai

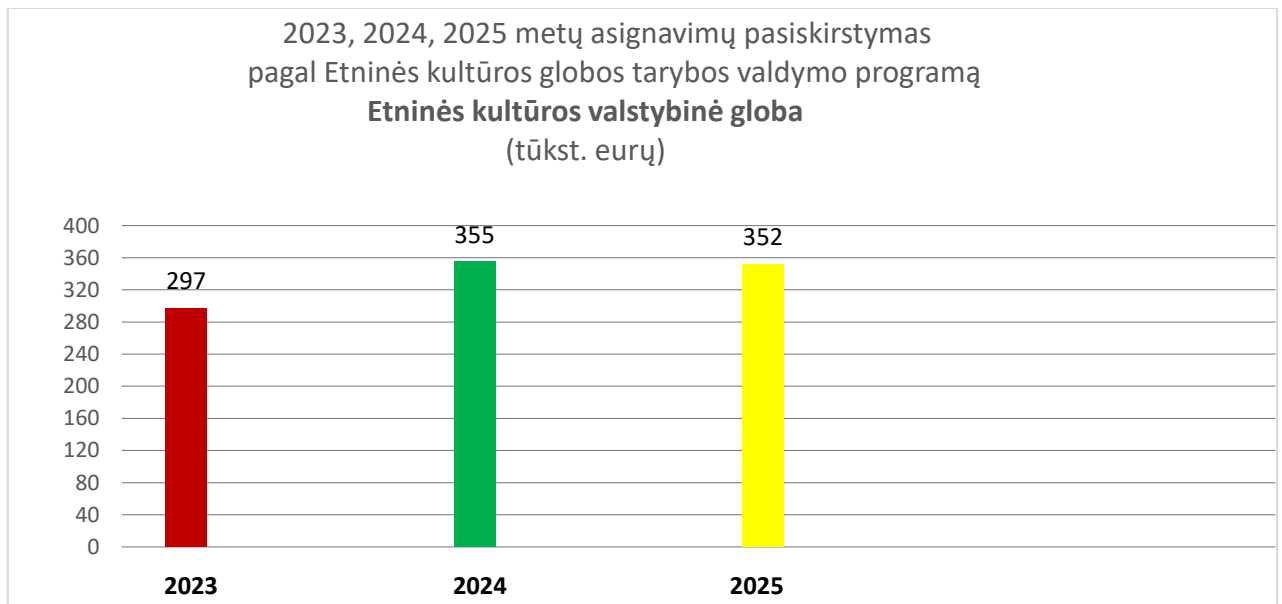
Iš viso 2024 metais Taryba įteikė 385 padėkas ir 61 diplomą:

- 6-osios Olimpiados antrojo etapo dalyviams – 261 padėką ir 60 diplomų.
- 6-osios Olimpiados trečiojo etapo dalyviams – 90 padėkų.
- 7-osios Olimpiados pirmojo etapo Vilniaus miesto turo dalyviams – 10 padėkų.
- Etnokultūrinės sodybos konkurso dalyviams – 6 padėkas.
- Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono konkurso mokytojams – etnokultūros puoselėtojams – 1 diplomą ir 1 padėką.
- Žemaitijos regiono etnokultūros puoselėtojams – 6 padėkas.
- Mažosios Lietuvos heraldikos šventės dalyviams – 11 padėkų.

4. Tarybos strateginio veiklos plano 2024 m. įgyvendinimo rodikliai

Tarybos veiklos strateginis tikslas – kompetentinga etninės kultūros valstybinės globos ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos politika.

Vadovaudamasi Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo nuostatomis ir įgyvendindama užsibrėžtą tikslą, 2024 m. Taryba vykdė tęstinę programą „Etninės kultūros valstybinė globa“, kuriai įgyvendinti buvo numatyta 355 tūkst. Eur. Programai skirtų asignavimų palyginimas su 2023 metais ir 2025 metais pateikiamas grafike:

Programos strateginis tikslas siejamas su svarbiausiais Tarybos, kaip kolegialios ekspertinės institucijos, ir Tarybos administracijos vykdomais darbais pagal Įstatyme nustatytas Tarybos pagrindines veiklos kryptis, kurios apima šias sritis:

- 1) etninės kultūros plėtra ir integravimas į bendrąją kultūros politiką Lietuvoje;
- 2) tautinės savimonės bei etninės kultūros gyvosios tradicijos tęstinumo užtikrinimas ir nematerialaus kultūros paveldo apsauga, etninės kultūros veiklos bendruomenėse plėtra;
- 3) etnokultūrinio ugdymo integravimas į švietimo sistemą;
- 4) specialistų rengimo ir etnokultūrinių tyrimų (apimant nematerialaus kultūros paveldo apsaugos mokslinių tyrimų metodologijas) bazės stiprinimas;
- 5) etninės kultūros sklaidos plėtojimas;
- 6) etninės kultūros integravimas į kultūrinį turizmą;
- 7) tradicinių amatų tęstinumas ir plėtra;
- 8) etnografinių regionų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos – savitumo išsaugojimas;
- 9) etninės kultūros puoselėjimas užsienio lietuvių bendruomenėse.

Pagrindinis programos „Etninės kultūros valstybinė globa“ finansavimo šaltinis – valstybės biudžeto lėšos. Iš programos lėšų finansuojama Tarybos narių, administracijos veikla bei ekspertinė veikla. Lietuvos Respublikos 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Nr. XIV-2297 Etninės kultūros globos tarybai patvirtinta biudžeto išlaidų sąmata 2024 metams – 355 tūkst. Eur, iš jų: išlaidoms – 352 tūkst. Eur (darbo užmokesčiui – 298 tūkst. Eur, asignavimai turtui įsigyti – 3 tūkst. Eur). Informacija apie programai skirtus asignavimus 2024 m. ir jų panaudojimą pateikiama lentelėje (tūkst. eurų):

Programos pavadinimas	Asignavimų planas	Asignavimų planas įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)
Etninės kultūros valstybinė globa	355	355	355	100%

Atsižvelgiant į veiklos specifiką, 2024 metais Taryba savo veiklai vertinti numatė šiuos rodiklius, kuriais būtų matuojamas numatyto tikslo įgyvendinimas bei vertinama Tarybos veikla: etninės kultūros valstybinės globos ir nematerialaus paveldo teisinės bazės tobulinimas, būklės vertinimo ir veiklos efektyvumo santykinis kitimas (proc.), parengtų įstatymų projektų ir kitų teisės aktų, susijusių su etninės kultūros globa, skaičius (vnt.), pateiktų siūlymų ir išvadų dėl kitų institucijų teisės aktų, susijusių su etnine kultūra, tobulinimo skaičius (vnt.), raštiškai pateiktų siūlymų ir rekomendacijų, susijusių su etninės kultūros valstybinės globos ir politikos klausimais, skaičius (vnt.), surengtų Tarybos, regioninių tarybų ir darbo grupių posėdžių bei tarpinstitucinių pasitarimų skaičius (vnt.), suorganizuotų diskusijų, konferencijų ir kitų renginių aktualiais etninės kultūros plėtros klausimais skaičius (vnt.), taip pat atliktų tyrimų skaičius (vnt.).

Skaičiuojant Tarybos veiklos vertinimo kriterijų vadovaujamosi šiais duomenų šaltiniais: Tarybos metinė veiklos ataskaita, parengti dokumentai (vertinimai, tyrimai, projektai, rekomendacijos, sąvadai), sukauptos anketos, renginių sąrašai. Projektus, sprendimus, išvadas, vertinimus Taryba derina su visomis į Tarybą savo atstovus delegavusiomis etninės kultūros srityje veikiančiomis kultūros, mokslo ir studijų institucijomis bei asociacijomis, taip pat su etnografiniuose regionuose veikiančiomis regioninėmis tarybomis.

Įgyvendindama Etninės kultūros valstybinės globos programą, Taryba kartu su regioninėmis tarybomis aktyviai bendradarbiauja su Seimu (daugiausia su Kultūros komitetu), su Kultūros, Švietimo, mokslo ir sporto, Žemės ūkio, Aplinkos, Užsienio reikalų ministerijomis, Lietuvos heraldikos komisija, savivaldybėmis, nacionaliniais ir regioniniais parkais, nevyriausybinėmis organizacijomis, Pasaulio lietuvių bendruomene, kultūros įstaigomis ir kitomis institucijomis bei nevyriausybinėmis organizacijomis, veikiančiomis etninės kultūros srityje.

5. Institucijos valdymas

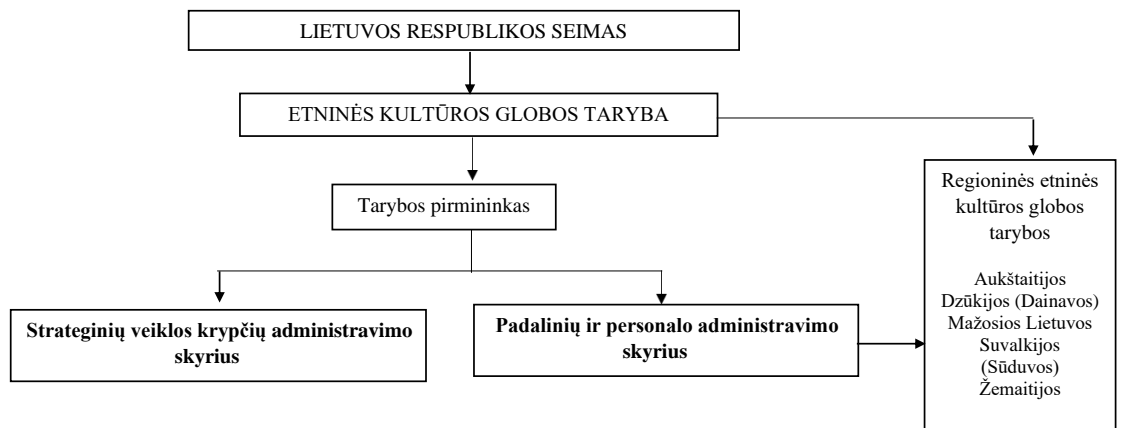
Remiantis Seimo valdybos 2018 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. SV-S-698 „Dėl didžiausio leistino Etninės kultūros globos tarybos sekretoriato valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus“ EKG administracijos didžiausias leistinas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičius – 14.

2024 metais EKG administracijoje dirbo 14 darbuotojų, iš jų – 1 valstybės pareigūnas, 3 valstybės tarnautojai, 10 darbuotojų pagal darbo sutartį, iš jų 5 – etnografiniuose regionuose nuotoliniu būdu.

EKG administracija turi du skyrius: 1) Strateginių veiklos kryptių administravimo, 2) Padalinių ir personalo administravimo. EKG administracijai vadovauja EKG pirmininkas.

TARYBOS STRUKTŪROS SCHEMA

PATVIRTINTA
Etninės kultūros globos tarybos
2022 m. sausio 25 d. nutarimu Nr. TN-2

EKG administracijoje dirba aukštos kompetencijos darbuotojai su aukštuoju universitetiniu išsilavinimu ir profesine patirtimi per 10 metų. Darbuotojai nuolat kelia savo kvalifikaciją, dalyvaudami seminaruose, kursuose ir mokymuose.